

# RIKSDAGENS PROTOKOLL.

---

1883.            Första Kammaren.            N:o 13.

---

Tisdagen den 27 Februari.

Kammaren sammanträdde kl.  $\frac{1}{2}$  3 e. m.

---

Justerades protokollet för den 20 i denna månad.

---

Upplästes och godkändes Riksdagens Kanslis förslag till Riksdagens förordnanden:

N:o 1, för Advokatfiskalen m. m. N. A. Fröman att vara Riksdagens Justitieombudsman; och

N:o 2, för f. d. Advokatfiskalen m. m. T. A. Billbergh att vara Riksdagens Justitieombudsmans suppleant.

---

Upplästes och godkändes Stats-Utskottets förslag till Riksdagens skrivelse, N:o 3, till fullmäktige i Riksgäldskontoret, angående Riksgäldskontorets förvaltning under den tid, som förflutit sedan början af 1882 års riksdag.

---

Anmäldes och bordlades

Stats-Utskottets Memorial:

N:o 16, i anledning af Statskontorets underdåniga berättelse angående undsättningsfonden; och

N:o 17, om anvisande af de i Regeringsformens 63 § föreskrifna kreditivsummor;

Lag-Utskottets Utlåtande N:o 11, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående förlagsinteckning och i sammanhang dermed erforderliga författningar; äfvensom

## Första Kammarens Tillfälliga Utskotts Utlåtanden:

N:o 2, i anledning af väckt motion angående inskränkande af rättigheten att sälja vin och maldrycker; samt

N:o 3, angående afåtande af underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t i fråga om anbringande af elektrisk belysning i Kongl. Biblioteket.

---

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran Stats-Utskottets den 24 innevarande Februari bordlagda Utlåtanden N:is 10 a och 15 samt Banko-Utskottets samma dag bordlagda Memorial N:o 2.

---

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades Herr *Hasselbrot* under tre veckor från denna dag och Grefve *Mörner* under fjorton dagar från den 7 nästkommande Mars.

---

På framställning af Herr Grefven och Talmannen beslöts att de ärenden, som denna dag blifvit första gången bordlagda, skulle uppföras främst på föredragningslistan för nästa sammanträde.

---

Justerades två protokollsutdrag för detta sammanträde, hvar efter Kammaran åtskildes kl.  $3\frac{3}{4}$  e. m.

In fidem  
*A. von Krusenstjerna.*

---

## Onsdagen den 28 Februari.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

---

Justerades protokollet för den 21 i denna månad.

---

Ledighet från riksdagsgörömaålen beviljades Herr *Fröberg* under tre veckor från den 7 nästkommande Mars.

---

Herr *Adelsköld* uppläste en motion, N:o 30, angående skrifvelse till Kongl. Maj:t om Sveriges neutralisering.

Herr *Adelsköld* yttrade derpå följande: Medan jag har ordet, ber jag att få nämna att anledningen, hvarför jag funnit mig böra väcka denna motion, varit tanken dels på de oberäkneliga fördelar, som skulle beredas vårt land genom dess neutralisering, dels ock på de outhärdeliga kostnader och bördor, som äro ifrågasatta att påläggas landet, utan att *ett fullt betryggande försvar kan* under vår nuvarandeställning till de andra europeiska makterna åstadkommas, hvilka kostnader borde ej obetydligt kunna nedsättas, och ändå ett i verkligheten fullt betryggande försvar vinnas, om stormakterna godkänt och garanterat vår neutralitetsförklaring. Jag ber derföre få anmärka att uti motionen icke ligger någon tanke på afväpning eller hvad man behagat kalla "försvarsnihilism"; ty äfven om den lyckan skulle kunna beredas oss att vi genom en sådan neutralisering i vår undangömda vrå finge i frid sköta våra fredliga värf, under det att det öfriga Europa stode i eld och lågor, så erfordras i alla händelser för inre ordningens upprätthållande och för att göra neutraliteten respekterad, här liksom i Belgien och Schweiz, en krigsmakt och mähända, framför allt, ett starkt kustförsvar. Och om någon skulle tycka en sådan neutralisering vara nedsättande för ett land, som fordom varit en af Europas stormakter och som haft Europas öde i sina händer, så ber jag få erinra om att denna tid lyckligtvis för oss är förbi, och framställa den frågan, om man anser, att Belgien och Schweiz kunna anses förnedrade i allmänna opinionen till följd af sin neutralisering, samt

fästa uppmärksamhet på, att Belgiens konung, Leopold I, för icke länge sedan haft det ärofulla uppdraget att afgöra viktiga tvister mellan stormakter — hvilket, efter min uppfattning, antyder allt annat än att hans land skulle stå lågt i allmänna opinionen. Och dessutom, mine Herrar, är jag för min del af den öfvertygelsen, att tidsandan numera är sådan, att ett folks eller en nations anseende icke mätes efter förfädrens krigiska ära och bragder utan efter den ståndpunkt i *upplysning* och *odling*, *sedlighet*, *vetenskap*, *konst*, *industri* och *allmän välmåga*, hvaruti det befinner sig. Och hvad slutligen beträffar genomförandet af den i motionen föreslagna neutraliseringen, så vågar jag hysa den förhoppning, att med de vänskaps- och släktförbindelser, hvori vårt konungahus befinner sig till utlandets förnämsta furstehus, och med det personliga anseende de förenade rikenas konung åtnjuter i hela den civiliserade världen, samt med afseende på de erfarna och skickliga händer, i hvilka vår diplomati nu hvilar, några öofvervinnliga svårigheter icke böra möta, om tanken anses riktig och man vill saken.

Jag får därför till det bästa rekommendera motionen hos det ärade Utskott, som kommer att behandla den samma, likasom hos Kammarens ledamöter.

Den afgifna motionen bordlades.

---

Anmälades och bordlades Banko-Utskottets Utlåtande N:o 3, i fråga om användande af Riksbankens vinst för år 1882, m. m.; äfvensom

Lag-Utskottets Utlåtande N:o 12, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående tillsättning af pastor primarius i Stockholm.

---

Föredrogos och biföllos Stats-Utskottets under gårdagen bordlagda Memorial:

N:o 16, i anledning af Statskontorets underdåniga berättelse angående undsättningsfonden; och

N:o 17, om anvisande af de i Regeringsformens 63 § föreskrifna kreditivsummor.

---

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran följande under gårdagen bordlagda ärenden, nemligen: Lag-

Utskottets Utlåtande N:o 11 och Första Kammarens Tillfälliga Utskotts Utlåtanden N:is 2 och 3.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande Stats-Utskottets den 24 och 27 i denna månad bordlagda Utlåtande N:o 10 a, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjette hufvudtitel.

*1 punkten.*

*Kommerskollegium.*

Herr Thyselius: Under de sju år, som senast förflutit, har, med en uti mer eller mindre tålmodiga ordalag uttryckt förväntan om vidtagandet från regeringens sida af åtgärder för en snar indragning eller omgestaltning af Kommerskollegium, Stats-Utskottet likväl är efter år tillstyrkt och Riksdagen bifallit Kongl. Maj:ts framställning derom, att de lönebelopp, som å Kollegiets stat äro anvisade för åtskilliga lediga eller ledigblifvande befattningar, skulle få af Kongl. Maj:t under det följande året disponeras för ordnandet af göromålens gång inom Kollegiet, likasom Riksdagen medgifvit, att den tillfälliga löneförhöjning, hvaraf visse embetsmän i Kollegiet varit i åtnjutande, i öfverensstämmelse med hvad förhållandet äfven varit i öfriga verk, skulle få af desse under det följande året tillgodonjutas. Nu har Kongl. Maj:t åter till denna Riksdag gjort framställning derom, att omförmälda förmåner måtte för nästkommande år beviljas Kommerskollegiets embets- och tjänstemän, och Stats-Utskottet har i sitt utlåtande förklarat, att Utskottet har så mycket mindre att erinra mot denna framställning, som statsrådsprotokollet synes gifva vid handen att, när allenast Högsta Domstolens yttrande öfver förslaget till grufvestadga till Kongl. Maj:t inkommit, något hinder icke torde möta för framläggande af förslag till grufvelagstiftningens ordnande och till lösande af den deraf väsentligen beroende frågan om Kommerskollegiets indragning. Då det utlåtande rörande grufvelagstiftningen, som Högsta Domstolen har att afgifva, icke torde låta länge vänta på sig, har jag af detta Utskotts yttrande trott mig kunna draga den slutsats, att Stats-Utskottet hyser den bestämda tanken, att Utskottet vid nästa riksdag skall få sig förelagdt ett förslag till indragning af Kommerskollegium; i Utskottets nu afgifna betänkande är det icke vidare fråga om någon omgestaltning utan endast om en indragning af Kollegiet. Jag kan för min del icke föreställa mig, att en regering, med tanken på allmänt väl, skulle finna skäl att förelägga Riksdagen ett förslag till indragning af detta embetsverk, utan att åtminstone ett annat sätt i dess ställe; och jag hyser jemväl mycken tvekan, huruvida regeringen skulle kunna komma i tillfälle att, äfven om endast en ombildning af Kollegiet skall ega rum, derom afgifva förslag till nästkommande års Riksdag. Jag befarar, att Stats-Utskottet nu likasom vid föregående tillfällen gjort sig den föreställningen,

*Kommers-*  
*kollegium.*  
(Forts.)

att sådant vore lättare än det i sjelfva verket är. Till stöd för hvad jag yttrat om Stats-Utskottets föreställning i denna fråga vid föregående riksdagar, ber jag få erinra derom att, på tillstyrkan af Stats-Utskottet, Riksdagen uti den skrivelse rörande regleringen af utgifterna under sjetta hufvudtiteln, som år 1877 till Kongl. Maj:t:s afläts och hvilken skrivelse var daterad den 22 Maj eller tre dagar, innan riksdagen afslutades, hvadan densamma icke till Kongl. Maj:t:s inkom, medan Riksdagen ännu var samlad, yttrade, att några ööfvervinneliga hinder icke syntes böra möta för att förslag om frågans slutliga lösning kunde åtminstone för påföljande års Riksdag framläggas. Att det skulle ske förr, det var ju en omöjlighet. Vidare har Riksdagen uti sin skrivelse år 1880 uttryckt den bestämda förväntan, att de åt Kollegiet, i afbidan på dess reglering, beviljade förmåner icke skulle komma att räcka mer än ett år. Dessa Riksdagens skrivelser voro, såsom jag nämnt, af åren 1877 och 1880, och ännu år 1883 hafva vi icke emottagit något förslag uti ifrågavarande afseende. Det bör dock medgifvas att de frågor, af hvilka regleringen är beroende, under de sist förflutna åren skridit framåt, så att man nu närmast sig uppfyllelsen af de önskingar, som i detta hänseende hvar och en lifligt delar.

Men jag ber att få återkomma till Stats-Utskottets föreliggande betänkande. Utskottet säger, såsom jag förut haft äran upprepa, att statsrådsprotokollet synes gifva vid handen att, när *allenast* Högsta Domstolens yttrande öfver förslaget till grufvestadga till Kongl. Maj:t inkommit, något hinder icke torde möta för Kollegiets indragning. Det torde icke vara ur vägen att gå till sjelfva det ifrågavarande statsrådsprotokollet och se, huruvida Departementchefens ordalag blifvit riktigt återgifna i Utskottets utlåtande. Om jag slår upp detta protokoll, så finner jag, att hvad Departementchefen yttrade, lyder sålunda: "den slutliga lösningen af denna fråga (Kommerskollegiets reglering) är, såsom vid flere föregående tillfällen blifvit erinradt, beroende af, *bland annat*, de grundsatser, som komma att göra sig gällande i den blifvande grufvelagstiftningen". Det har således, oafsedt det af Stats-Utskottet omförmälda, äfven funnits åtskilliga andra hinder för regleringsfrågans lösning och om dessa torde det icke vara svårt att vinna upplysning, då Departementchefens yttrande hänvisar till hvad som förut vid flere tillfällen blifvit derom yttradt. Men innan jag går att slå upp dessa äldre statsrådsprotokoll, ber jag att i minnet få återkalla en sak, som icke torde ligga alldeles utom ämnet. Kammarens ledamöter erinra sig utan tvifvel, att vid 1875 års riksdag framlade Kongl. Maj:t ett förslag till indragning af Kommerskollegium och till inrättande i dess ställe af en styrelse för handel och näringar. Denna Kongl. proposition vann icke Riksdagens godkännande; och såsom hufvudsakligt skäl derfor anfördes vigten deraf, att en omfattande och fullständig utredning först egnades den frågan, hvilka af Kommerskollegiets göromål vore af beskaffenhet att icke kunna af befintliga embetsmyndigheter öfvertagas och för hvilka alltså en ny sådan ovilkorligen

erfordrades. Men är det nu nödigt, då en omreglering af ett embetsverk skall företagas, att tillse, hvilka mål det icke bör handläggas, så torde det vara än mer angeläget att, innan förslag till regleringen upprättas, göra för sig klart, hvilka de ärenden äro, som verket skall handlägga. Den grundsatsen, att man bör känna fältet för ett embetsverks verksamhet, innan man omorganiserar detsamma, är också i Stats-Utskottets utlåtande godkänd, för så vidt den afser grufvelagstiftningen; men männe icke äfven andra lagstiftningsfrågor föreligga, som inverka på denna regleringsfråga? Ser man igenom de äldre statsrådsprotokollen, så finner man der den uppgiften, att inom alla industriens grenar, till hvilka Kollegiets verksamhet sträcker sig, handel, sjöfart, fabriker, handtverk och andra näringar, en ny lagstiftning var å bane, och denna lagstiftning afsåg, såsom man tillika inhemtar, ny konsulsstadga; ändring i författningarne rörande seglationen. hvarigenom större säkerhet skulle beredas personer och gods; ny grufvelagstiftning; ny patentlag; ny författning rörande skydd för varumärken och mönster och förordning om yngre personers användande i fabrik. Utaf alla dessa författningar är, såvidt jag vet, endast den sistnämnda af Kongl. Maj:t utfärdad och man hyser, såsom af handlingarne framgår, förhoppning derom, att den visserligen icke lättlösta frågan om en ny grufvelagstiftning snart skall komma i det skick, att den kan blifva föremål för regeringens behandling. Hvad åter angår konsulsstadgan, så vet jag väl, att vid slutet af år 1879 Kongl. Maj:t förordnade, att Kommerskollegium skulle bibehållas vid handläggningen af ärendena rörande konsulatväsendet och att desse icke borde, såsom äfven varit ifrågasatt, öfverflyttas till Utrikesdepartementet, men såvidt jag har mig bekant, är ännu icke något sådant steg taget, hvarigenom man satts i tillfälle att inhemta mängden och beskaffenheten af de ärenden, som skulle komma att tillhöra Kommerskollegium. För närvarande tror jag, att de kunna räknas i tusental.

Vidare har jag icke sett, att frågorna angående patentförordningen och om skydd för varumönster ännu kommit i det skick, att de kunna föreläggas Riksdagen såsom afsigten torde vara. Det kan ju vara en möjlighet, att allt hvad som ännu i dessa hänseenden återstår kan åstadkommas till nästa år, men för min del vågar jag icke anse såsom säkert, att dessa författningar, hvilka komma att utöfva ett väsentligt inflytande på omfånget och beskaffenheten af embetsverkets göromål, kunna hinna så behandlas, att Kongl. Maj:t blir i tillfälle att till nästa Riksdag inkomma med förslag till Kommerskollegiets organisation. Om det emellertid kan ske, hvilket vore mycket önskligt, har jag med de ord, som jag nu uttalat, onödigtvis upptagit en del af Kammarrens tid, men det är för det motsatta fallet, att man ännu något eller för några år måste vänta på frågans lösning, som i det ändamål, hvarför jag nu skall redogöra, jag begagnat mig af min yttranderätt.

Det är väl bekant, att alla eller åtminstone de flesta bland statens embets- och tjänstemän i förra tider kämpat med otillräckliga inkomster. Riksdagen insåg väl detta, men var icke i

*Kommers-  
kollegium.*  
(Forts.)

tillfälle att genast och fullständigt afhjelpa behovet och beviljade därför för åtskilliga en tillfällig löneförhöjning. Men detta var icke nog. Sedermera har ock Riksdagen fastställt nya förbättrade aflöningsstater för rikets hofrätter, och med ett enda undantag för rikets kollegier, för de centrala embetsverken, äfvensom för många andra stater, såsom militärstaten, domarecorpsen i landsorten, för landtmätarecorpsen, och om en punkt bifalles, som äfven förekommer i detta betänkande, också för hela landtstaten. Kommerskollegium är detta enda undantag och det embetsverk, som återstår, utan att tillräcklig uppmärksamhet, såsom mig synes, blifvit egnad dess behof. Embetsverket har icke förskyllt de uppskof, som tid efter annan inträffat för detsammes reglering. Embetsmännen derstädes hafva med lika rastlöst nit och med lika stor skicklighet som i andra verk fullgjort sina mångfaldiga och grannliga göromål, och det synes mig därför, som både rättvisa och billighet fordrade, att derest icke å ordinarie stat kan för dem beredas löneförhöjning till likhet med hvad deras vederlikar hafva, Riksdagen åtminstone skulle kunna på extra ordinarie stat se dem till godo.

Det vore dock icke blott dessa tjenstemäns billiga förväntningar, som härigenom uppfylldes, utan ett annat mål, kanske än högre, skulle derigenom vinnas eller närmas. Vi hafva nu i åtta år, det nuvarande inberäknadt, sett huruledes fråga väckts och understödt angående indragning af detta embetsverk. Det förefaller då temligen klart, att sådana unga lofvande män, som förr sökte sin anställning i Kommerskollegium, skola i ett minskadt antal dit vända sin håg. Följden deraf för det allmänna är af icke ringa betydelse. Hvad man än må anmärka mot organisationen af rikets kollegier, så är det dock en af erfarenheten bekräftad sanning, att under tjenstgöring derstädes utbildas den unge tjenstemannen i mångt hänseende både säkrare och fullständigare än på de flesta andra ställen; och illa vore, om de skatter af erfarenhet och sakkunskap i de till Kommerskollegiets behandling hörande ärenden, som finnas hos de äldre inom verket samlade, skulle genom minskadt tillfälle att låta desamma på yngre öfverflyttas, till större eller mindre del gå förlorade för det embetsverk, som för kommande tid får sig anförtrodt att sysselsätta sig med dylika ärenden och då sannolikt i större utsträckning och mångfald, än nu. Jag vet väl och jag har erfarenhet deraf, att talet om Kommerskollegium är af en ömtålig beskaffenhet. Detta kommer utan tvifvel förnämligast deraf att hos mången har funnits en fast rotad öfvertygelse derom, att detta embetsverk är öfverflödigt och att deraf tvifvel hos flere andra blifvit väckt. Men jag hyser dock den förmodan, att, likasom jag, allt flere kommit till insigt derom att landet icke kan undvara ett embetsverk, som har att sysselsätta sig med näringarna och beakta deras behof och fördelar, fastän, såsom jag förut haft tillfälle att uttala, min öfvertygelse är, att embetsverket, såsom det nu är organiseradt, icke fullt uppfyller alla rättmätiga fordringar, utan bör fattas i en närmare beröring och vaxelverkan med lan-



dets näringsidkare än nu är förhållandet. Framför allt gör jag mig förvissad derom att öfvertygelsen om ett dylikt embetsverks oundgänglighet är liflig inom konungens råd.

*Kommerskollegium.*  
(Forts.)

Något yrkande har jag icke att framställa, utan ber endast att få göra en framställning till det afseende, som den på statsrådsbänken må anses förtjena, nemligen att om, mot allas önskan, men kanhända icke till mångens förvåning, det blir omöjligt att till nästa Riksdag framlägga ett förslag beträffande organisationen af Kommerskollegium, regeringen då täcktes taga i betraktande huruvida icke för den tid, som dermed kan dröja, de billiga anspråk på förbättrade aflöningsförmåner som Kommerskollegiets embets- och tjenstemän må ega, kunde blifva mer tillfredsställande tillgodosedda än genom hvad som under föregående riksdagar blifvit och nu äfven utan tvifvel blir beviljadt.

Friherre von Essen, Fredrik: Säkert skall hvarje medlem af denna Kammare i likhet med mig erkänna, att den siste ärade talaren i denna fråga besitter en sådan erfarenhet, grundad på mångåriga arbeten i den rigtning, hvarom nu varit fråga, att det synes mig vara svårt för en person, som eger ringare erfarenhet, att uppträda mot honom och vederlägga hans framställning. Det är icke heller min afsigt att ingå i några detaljer och det behöfs ej ens, då talaren icke gjorde något bestämdt yrkande. Men då det i hans framställning ingick ett underkännande af det uttryckssätt, som Utskottet har begagnat, så tillåter jag mig att endast med några få ord förklara, huru jag fattar detta Utskottets uttryckssätt.

I öfverensstämmelse med hvad Kongl. Maj:t yttrat i sin proposition och med stöd af de åsichter Riksdagen förut uttalat, har Stats-Utskottet endast konsekvent vidhållit den ställning Utskottet förut intagit. Kongl. Maj:t har verkligen yttrat dessa ord, som delvis af den ärade talaren återgåfvos ur statsrådsprotokollet: "Då emellertid Högsta Domstolens yttrande öfver förslaget ännu icke hunnit afgifvas, kan något definitivt förslag angående ordnandet af vår grufvelagstiftning ännu icke föreläggas Eders Kongl. Maj:ts pröfning. I följd häraf är jag också förhindrad att nu framlägga något förslag rörande Kommerskollegiets *indragning*. Den slutliga lösningen af denna fråga är nemligen, såsom vid flere föregående tillfällen blifvit erinradt, beroende af, bland annat, de grundsatser, som komma att göra sig gällande i den blifvande grufvelagstiftningen." Utskottet har icke yttrat något annat än att indragningen af Kommerskollegium är *väsentligen* beroende på frågan om grufvelagstiftningen men detta kan icke innebära, att det vore *endast* på denna fråga Kommerskollegiets indragning skulle komma att bero.

Den ärade talaren har i likhet med flertalet inom denna Kammare ansett, att Kommerskollegium för närvarande icke fungerar fullt tillfredsställande i afseende på beröringen med näringsidkarne och dylikt; han anser äfven att denna indragning bör ske samt att, om den sker, ett annat embetsverk borde sättas i dess ställe. Sådant har Stats-Utskottet icke ansett, att man borde *nu*

Kommers-  
kollegium.  
(Forts.)

sysselsätta sig med. Kongl. Maj:t kommer nog, då tiden därför är inne, att framställa förslag derom. Att i Utskottets yttrande skulle ligga en önskan att redan till nästa Riksdag få en framställning i ämnet, synes mig icke framgå af ordalydelsen, och kan jag således icke anse annat än att Stats-Utskottet yttrat, hvad det borde yttra.

Herr Casparsson: Då Stats-Utskottet nu liksom tillförene synes betrakta Kommerskollegiets indragning i förhoppningarnas mest strålande ljus och då det stöder dessa förhoppningar på det från Högsta Domstolen infordrade yttrandet öfver förslaget till grufvestadga; så ber jag blott att till protokollet få antecknad, att jag tror, det i denna fråga den satsen kommer att göra sig gällande, att "understundom gäckas de menckliga förhoppningarna". Då jag genomgår denna frågas behandling ända från 1867 års riksdag, har jag icke kunnat värja mig från den uppfattning, att både Stats-Utskottet och Riksdagen begått väsentliga misstag, från hvilka jag anser en rättelse så fort som möjligt böra ske.

Herr Statsrådet Hederstierna: Med den förste ärade talaren ber jag få vitsorda de svårigheter, som för Kommerskollegium förefinnas att nu under det provisoriska tillstånd, under hvilket det arbetar, erhålla de arbetskrafter, som för dess verksamhet erfordras. I likhet med honom har också jag erfarenhet af hvilka stora svårigheter möta för lösningen af frågor om Kommerskollegiets reorganisation eller indragning, som så länge stått på dagordningen; men jag hyser dock fortfarande den förhoppning, att dessa svårigheter möjligen under innevarande år skola kunna afhjelpas och att till nästa Riksdag ett förslag skall kunna framläggas, äfven med risk, att, såsom den siste talaren yttrade, dessa förhoppningar skulle komma att blifva ytterligare gäckade.

Herr Törneblad: Med anslutning till hvad en talare nyss yttrade, att "menckliga förhoppningar understundom kunna gäckas", ber jag endast att få framhålla att om nu så skulle gå, hvilket ifrågavarande talare menade blifva till fördel för staten, så är det så mycket angelägnare, att frågan snart kommer till pröfning. Öfverläggningen ansågs härmed slutad och punkten bifölls.

2 punkten.

Bifölls.

3 punkten.

Lönereg-  
ling för  
landträt-  
mästarne.

Friherre Klinckowström: När man genomläser med uppmärksamhet den redogörelse som Stats-Utskottet gjort vid denna punkt rörande frågans behandling vid 1880 års riksdag, och vidare de yttranden, som Utskottet omförmålt och hvilka då infordrades från Konungens Befallningshafvande i länen för frågans belysning,

så finner man, att tre landshöfdingeembeten hafva ifrågasatt, huruvida icke landtränsmästarebefattningarne i länen skulle kunna helt och hållet indragas. Mig synes visserligen den frågan nu vara för tidigt väckt, så mycket mer som en fullständig omreglering af skatteförhållandena i landet förestår och till och med hvilat på Kamrarnes bord. Men de tre landshöfdingeembetena hafva hemställt, om icke oberoende af en sådan skattereglering räntmästaretjensterna kunde indragas och kronans uppbörd tidigare än som nu sker och direkt insändas till Statskontoret och der tillgodogöras för statens behof. Dertill skulle erfordras att i länens residensstäder finnes afdelningskontor för Riksbanken, hvilket, såsom vi alla känna, nu är händelsen endast uti sex residensstäder. Det skulle således erfordras 16 å 17 nya kontor. Nu frågas, huruvida icke inrättandet af dessa nya Riksbankens afdelningskontor skulle medföra högst betydliga kostnader. Jag vill i det fallet upplysa, huru debet och credit för lånerörelsen i Riksbankens afdelningskontor hittills utfallit, samt dervid meddela några sidror, som tydligt visa, att penningarörelsen vid dessa afdelningskontor gått med vinst. Sålunda hafva under år 1881 samtliga aflönings- och öfriga förvaltningsutgifter uppgått vid afdelningskontoret i Göteborg .....

	Göteborg .....	till Kr.	58,876,
"	Malmö.....	" "	43,221,
"	Luleå .....	" "	17,091,
"	Visby .....	" "	10,114,
"	Östersund.....	" "	12,144.

Summa kronor 141,446.

För afdelningskontoret i Vexjö finnes icke i bankens nuvarande reglemente upptagen någon lönestat, hvarföre jag icke i afseende å dess förvaltning kan komplett jemföra inkomster och utgifter med hvarandra.

1882 års vinst på lånerörelsen utgjorde	
för afdelningskontoret i Göteborg .....	Kr. 375,411,
" Malmö .....	" 267,260,
" Luleå .....	" 87,928,
" Visby .....	" 46,434,
" Östersund .....	" 67,861.

Summa kronor 844,894.

Om jag nu från denna sistnämnda summa drager utgiftssumman för samma fem afdelningskontor 141,446 kronor, så får jag en nettobehållning af 703,448 kronor för ett år. Det gör i medeltal för hvarje afdelningskontor en nettovinst af 140,689 kronor årligen. Om man nu inrättade 17 nya afdelningskontor i länens residensstäder, der sådana fattas, skulle man derigenom hafva att emotse en årlig vinst för det allmänna af 2,391,713 kronor. Mig synes dertill, såsom om en sådan utvecklad verksamhet för Riksbanken vore af en högst betydande vikt för det allmänna och som om man derigenom äfven med fördel skulle kunna utesluta de så kallade landtränsmästaretjensterna.

*Lönereglering för landtränsmästarna.*  
(Forts.)

Löne-regle-  
ring för  
landträn-  
mästarne.  
(Forts.)

Men när nu, såsom Herrarne behagade påminna sig, vid sistlidne riksdag behofvet af ökad antal lånekontor i landsorten visade sig så starkt, att icke mindre än tio motioner väcktes inom Kamrarne angående inrättande af lika många nya sådana kontor, så besvarade Riksbankens fullmäktige denna anhållan bland annat dermed att Riksbanken icke vore i tillfälle att kunna tillgodose flere afdelningskontor, än som för närvarande finnes, emedan der till saknades medel. Vilket för en sådan utvidgad Riksbankens verksamhet skulle sålunda bestå uti erhållandet af en större reservfond. Den tid, när fullmäktige afgåfvö detta svar, utgjorde reserv- eller grundfonden för Riksbanken endast 30,000,000 kronor. Numera har den ökats till 35 millioner. Om nu Statskontoret kunde få dessa hos räntmästarne inestående uppbördsmedel genast som de inflyta, till sig öfversända, så skulle naturligtvis dess grundfond derigenom kunna minskas. Denna grundfond är uti Chefens för Finansdepartementet uppgjorda finansplan för år 1884 beräknad att kunna vid det årets slut uppgå till 10,400,000 kronor. Om man till inrättandet af dessa afdelningskontor anslog hälften af af denna statsverkets grundfond och öfverflyttade denna hälft på Riksbankens grundfond, skulle derigenom en stor lättnad beredas Riksbanken att anlägga de nya afdelningskontoren.

Vidare veta vi alla att indragningen af enskilda bankernas tiokronesedlar är en beslutad sak, ehuru Riksdagen uppdragit åt Kongl. Maj:t att afgöra tiden, när detta skall ske. Om enskilda bankernas tiokronesedlar indroges, skulle Riksbankens afdelningskontor i landsorterna derigenom få en ökad verksamhet och Riksbanken en icke obetydlig tillökning i inkomsterna, såsom ensam berättigad att utgifva sedlar af fem- och tiokronors valör. Jag vet väl, att detta förslag om indragning af enskilda bankernas tiokronesedlar är ett skärande missljud i deras anhängares öron. Men jag är sjelf delegare i en privatbank; och jag kan icke neka till att mången aktieegare lika med mig har den öfvertygelsen, att de enskilda intressena böra stå tillbaka för det allmänna. De fördelar, som skulle uppstå, genom denna förändrade anordning för kronouppböden, till följd hvaraf densamma skulle direkt och genast indragas till Statskontoret från de i alla residensstäder inrättade afdelningskontoren, bestå först och främst i den pekuniära vinst som jag nyss nämnde och som uppgår till öfver 2 millioner kronor årligen samt derjemte deri, att de stora penningbeloppen icke skulle behöfva ligga ofruktbara i landtränteriernas kassahalf; att en vida verksamare kontroll skulle i afseende å dessa medel kunna erhållas samt att hädanefter inga landtränträstare skulle komma att behöfvas, utan att man skulle kunna reda sig med att i de stora länen i stället inrätta en tjänst i lägre grad och med lägre aflöning. Jag tror att i det förslag i ämnet, som af Konungens Befallningshafvande i Göteborgs och Bohus län framstälts, ligger en stor framtidsstanke, som statsmakterna gjorde väl i att noga beakta.

Hvad nu angår sjelfva lönefrågan, tog jag mig friheten att redan vid remissen af Kongl. Maj:ts proposition angående stats-

verkets tillstånd och behof mot denna punkt anmärka, att mig syntes både med billighet och rättvisa öfverensstämmande, att alla provisioner för landtränmästare äfven för landstingens och kommunernas medel borde indragas. Vid denna punkt har Kongl. Maj:ts regering uti sin redogörelse öfver frågan lagt mycket ringa vikt. Chefen för Civildepartementet yttrar sålunda å pag. 10 och 11 i bilagan till den Kongl. propositionen följande:

“Förutom af remisslage vid leverering af stats- eller allmänna medel samt af stämpelpappersprovision, bestode räntmästarnes extra inkomster af provision å möteskostnadsmedel och, för Vester- och Norrbottens län, å salpetermedel, samt, för Vestmanlands län, å knektelegomedel, hvilken sistnämnda provision, jemlikt nådiga reglementet den 18 Maj 1833 för Vestmanlands reglementes knektelegomedelskassas styrelse och förvaltning, utgick med en åttondedels procent af kassans fruktbarande kapital. I en del län förekomme dessutom arfvoden af bevillningsmedlen. Derefter återstående extra inkomster utgjordes, enligt räkenskaperna, hufvudsakligen af provision å landstingsmedel samt remisslage å ridarhus- och brandstodsmedel och uppginge till mindre betydliga belopp.”

Stats-Utskottet, som derefter söker uppgöra en “utredning“, såsom Utskottet behagar kalla det, rörande dessa provisioner å landstingens och kommunernas medel, börjar med att helt enkelt nära nog afskrifva 53 § i Kongl. Förordningen om landsting den 21 Mars 1862 och gör sedermera den anmärkningen, att den procent som der uppgifves såsom tillgodokommande såväl landskamrerare och landtränmästare som kronofogde och häradsskrifvare vore i enlighet med hvad i praxis gjorde sig gällande. Vi behöfva dock icke gå längre än till följande betänkande Nr 15, der Stats-Utskottet redogör för 1882 års statsrevisorers anmärkningar angående ränteriernas räkenskaper, för att finna, att det gjort sig gällande en högst olika praxis äfven beträffande debitering och uppbörd af de så kallade arrendemedlen, som böra ingå till presterskapets och biskoparnes lönerogleringsfonder. Dessutom har Stats-Utskottet i sin så kallade utredning icke kommit längre, än att det fått reda på, “att Kongl. Maj:t i särskilda, genom besvär hos Kongl. Maj:t fullföljda mål förklarar af landskamrerare och häradsskrifvare gjorda ansökningar om provision å till landtränrier levererade bidrag till skjutsentreprenader icke kunna bifallas“. Jag beklagar också, att Stats-Utskottets så kallade utredning är, såsom en talare från stockholmsbänken brukar uttrycka sig, alltför tarflig. Åtminstone är den alldeles icke tillfredsställande. Om vi genomgå *landstingens* inkomster, så finna vi högst betydande summor, som kunna underkastas provision från landtränmästarnes sida. Der förekomma landstingsskatten, som för hela riket uppgår till öfver 400,000 kronor; sjukvårdsafgiften, uppgående till 716,000 kronor; utskänkings- och utminuteringsafgifter uppgående till 812,000 kronor; legosängsafgift uppgående till 235,000 kronor, eller tillhopa 2,167,000 kronor, allt i rundt tal räknadt. Och då äro icke tagna med i beräkningen hyror och

*Lönereglering för landtränmästarne.*  
(Forts.)

Lönereglering för landtränmästarne.  
(Forts.)

arrenden samt öfriga inkomster, uppgående till ett sammanlagt belopp af 189,000 kronor. Om på hela detta belopp landtränmästarne skulle få åtnjuta provision, skulle den uppgå till öfver 11,000 kronor. Jag säger visst icke, att landtränmästarne taga hela denna provision; men nog synes det mig, hafva varit skäl uti att Stats-Utskottet tagit reda på,  *hvilka af dessa uppboordsmedel äro underkastade en sådan provision.*

På samma sätt förhåller det sig med  *kommunernas* inkomster, hvilka nu uppgå till högst betydliga belopp, men beträffande hvilka icke alls blifvit utredt, huruvida någon provision å dem utgår till landtränmästarne. Vi se, att enligt senaste löneregleringen för landtstatens tjenstemän, samtliga dessa tjenstemän, med undantag af häradsskrifvare och landtränmästare, äro förbjudna att uppbära provision å landstingsmedel. För närvarande är det endast häradsskrifvare, som åtnjuta en sådan provision. Deremot hafva alla landtstatens tjenstemän fått sig tillerkänd provision på kommunernas medel. Hvarföre kunde då icke nu äfven landtränmästarnes provision på landstingsmedel uteslutas, när alla öfriga landtstatens tjenstemän, med undantag af häradsskrifvare, icke vidare få åtnjuta någon provision på dylika medel? För att med exempel visa huru svårt det är att kalkylera dessa extra inkomster för landtränmästare, kan åberopas att, på sätt pag. 9 och följande i Kongl. Maj:ts proposition angående statsverkets tillstånd och behof utvisa, Statskontoret beräknat dem till 22,283 kronor, under det att de i verkligheten i medeltal årligen 1879—81 belöpt sig till 77,904 kronor och året 1881 uppgått  *ensamt* för remisslages- och stämpelpappersprovision till 84,600 kronor.

På grund af alla dessa skäl synes det, såsom om Stats-Utskottets utredning hade bort vara något grundligare, för att kunna anses tillfredsställande; och jag kan icke neka, att det svårligen låter sig bortresonnera, att åtminstone för landstingsmedel provision för landtränmästare skulle hafva kunnat uteslutas. Och af samma skäl synes mig enahanda åtgärd hafva kunnat ske beträffande kommunernas medel; ty kommuner och landsting äro ju att hänföra till " *det allmänna*" lika väl som staten. För den händelse min begäran om återremiss å denna punkt icke skulle vinna Kammarens bifall, nödgas jag alltså förena mig med de 11 reservanterne från Andra Kammaren inom Utskottet samt yrka att landtränmästarnes fasta löner nedsättas från 3,000 kronor, såsom nu är föreslaget, till 2,500 kronor. Och jag tror att jag om denna åsigt icke skall i denna Kammare stå alldeles ensam vid en blifvande votering. För närvarande inskränker jag mig derföre till begäran om återremiss å den föredragna punkten.

Herr Wallenberg: Då den siste ärade talaren behagade med anledning af den nu föredragna punkten förklara, att "Riksdagen beslutit, det enskilda bankernas tiokronosedlar skulle indragas, och uppdragit åt Kongl. Maj:t att bestämma tiden för beslutets verkställande", så ber jag att få tillkännagifva, att jag har en helt annan uppfattning beträffande detta riksdagsbeslut. Riks-

dagen har nemligen endast beslutit att till Kongl. Maj:t öfverlemnade att besluta i denna fråga. Och detta är något helt annat än att fatta ett beslut, som skulle bero allenast på en simpel verkställighetsåtgärd af Kongl. Maj:t.

Hvad beträffar den siste talarens yttrande om Riksbankens afdelningskontor, så är det till en början klart, att dessa skulle enligt hans förslag blifva lika många som länen. Men dermed lærer väl dock icke allt vara vunnet, som han åsyftar, nemligen undanrödjande af de enskilda bankernas afdelningskontor i landsorterna, hvilka afdelningskontor för närvarande uppgå till ett antal af 136. Och på det sätt, som Riksdagen hittills beslutit i afseende på Riksbankens verksamhet, och som den blifvit i öfverensstämmelse med dessa Riksdagens önskningsar och åsichter handhafv, synes densammans förvaltning alldeles icke hafva åsyftat att underlätta den allmänna rörelsen i landsorten.

Om jag skulle uttala min mening i den föreliggande frågan om landtränmästaretjensternas afskaffande, så skulle jag vilja säga, att likasom det nu visat sig fördelaktigt för landtregeringen att i enskilda bankerna köpa postremissvexlar, för att sålunda slippa skicka betydliga kontanta uppbördsmedel från landsorterna till hufvudstaden, och på detta sätt låta 100,000-tals kronor gå genom enskilda bankernas händer, lika väl kunde det låta sig göra, om räntmästaretjensterna kunna indragas, att ordna saken på det sätt, att landskontoren till bankkontoren i länsresidensstäderna sålde sina å vista-vexlar på Statskontoret; ty enskilda bankerna skulle alltid vara benägna att köpa dessa vexlar för att använda till stärkande af deras vaxlingskassor i hufvudstaden.

Jag gör icke något yrkande i sjelfva saken, utan inskränker mig blott till uttalandet af dessa erinringar vid den siste talarens anförande.

Friherre von Essen, Fredrik: Den förste talaren har gjort en vidlyftig undersökning, huruvida landtränmästaretjensten skulle kunna blifva öfverflödig i de län, der man kunde i residensstaden inrätta ett afdelningskontor för Riksbanken, och huruvida det kunde vara skäl att i afbidan på den frågans vidare utredning uppskjuta afgörandet af den förevarande löneregleringen. Under tiden komma emellertid, såsom Kongl. Maj:ts proposition visar, ifrågavarande tjänstemäns löner att stiga högst betydligt; och då dessa löner äro så stora redan, torde det icke vara lämpligt att bibehålla ett aflöningssätt, som skulle för framtiden bereda tjänsternas innehafvare tillfälle till ytterligare ökade extra inkomster. Dessa löner äro ju för vissa landtränmästare vida större, än som kan vara skäligt. Att dessa tjänstemän äro förbundna att ingå på ny lönerglering, så snart Kongl. Maj:t fattar beslut derom, och att således staten skall på en sådan reglering göra en stor besparing — allt detta är alldeles påtagligt.

Hvad då först beträffar frågan om landtränmästaretjensternas obehöfthet, i händelse afdelningskontor för Riksbanken inrättas i de särskilda landsorterna, så torde genom insättningarne i dessa

Lönerglering för landtränmästarne.  
(Forts.)

Lönereglering för landtränmästarne.  
(Forts.)

kontor af uppbördsmedlen och kontrollen deröfver besväret icke blifva minskadt. Somliga påstå tvärtom, att besväret genom en dylik anordning skall komma att ökas. Detta lemnar jag derhän. Men jag vill deremot fästa uppmärksamheten på, att Kongl. Maj:t i sin proposition föreslagit, att landtränmästarne skulle enligt den nya staten vara skyldiga att tjänstgöra vid landskontoret, när deras tid det tilläte, enligt särskild instruktion. Här är sålunda tillgodogjord för statens räkning en ökad arbetskraft, som kan komma att blifva behöflig. För öfrigt torde vara nödvändigt, att dessa tjänster beklädas af personer, som ega förtroende att handhafva förvaltningen af de betydande penningebelopp, som blifva till dem öfverlemnade. Låt vara att man härvid kan begagna sig af bankanvisningar, så skola dock penningarne alltid gå genom dessa tjänstemäns händer; och dessutom måste en kassa finnas under deras omedelbara vård. Det är därför äfven nödvändigt, att dessa tjänstemän äro så väl aflönade, att de icke till följd af knappa lefnadsvilkor duka under för frestelsen att tillgripa de dem anförtrodda medlen.

Den förste talaren fäste sig mycket vid den inom Stats-Utskottet mycket omordade provisionen å landstingsmedlen. Denna fråga, som inom Utskottet föranledde en högst betydande tidsutdrägt och som det oaktadt syntes honom icke vara på ett tillfredsställande sätt utredd, är dock efter min uppfattning utredd tillfyllest. Kongl. Maj:t har i en särskild uppsats på de provisioner, som komma landtränmästare till del, och som icke intagits i Utskottets betänkande, emedan det skulle blifvit alltför vidlyftigt, upplyst, att provisionerna å dessa medel för hela riket icke uppgå till mer än 1,021 kronor. Det är hela den provision, som, enligt hvad Utskottet framhållit, de erhålla af landstingsmedlen. Och all sådan uppbörd, som kommer under andra benämningar, kan icke dit hänföras. Detta har Kongl. Maj:t uttryckligen förklaradt i resolutioner, som företetts i Utskottet, uppå ansökning om provision å skjutsmedel, i hvilka resolutioner dylika medel ansetts icke vara att hänföra till landstingsmedel. Det är således icke någon summa att tala om, och i Utskottet ifrågasattes verkligen, om denna provision icke skulle kunna indragas; men olyckan är, att Kongl. förordningen om landsting redan har bestämt huru med denna provision skall förfaras, och en lönereglering kan icke ändra en af Kongl. Maj:t och Riksdagen stiftad lag. Denna lag bestämmer icke, att kronofogdarne skulle vara lottlösa, utan att såväl uppbörds- som utdebiteringsmän hafva  $2\frac{1}{2}$  procent samt att  $\frac{1}{2}$  procent skall gå till lika fördelning mellan landskamreraren och landtränmästaren, således  $\frac{1}{4}$  procent på hvardera, hvilket gör en så obetydlig summa, att det ej ens är värdt att tala derom. Kunde man och åstadkomma en indragning af dessa  $\frac{1}{4}$  procent, som tillkomma landtränmästarne, så återstå alltid de öfriga  $2\frac{3}{4}$  procent, som icke kunna rubbas.

Hvad åter beträffar den första talarens yrkande om nedsättning af lönen, så har jag redan tillåtit mig att andraga det skäl, hvarför Stats-Utskottet har ansett att den borde bestämmas till



det af Kongl. Maj:t begärda beloppet. Men det fins äfven andra skäl, som tala därför. Hvad angår jemförelsen med den löne-reglering för landsstaten, som skedde för några år sedan, har man närmast kronofogdarne att fästa sig vid, och flerfaldiga gånger så väl i Kongl. propositioner som i Stats-Utskottets betänkanden har man framhållit fördelen af en öfverflyttning från kronofogde-till landtränmästarebefattningar, så att en kronofogde, som i tjensten blifvit utsliten, genom en sådan öfverflyttning skulle kunna få en ställning, som bättre lämpar sig för honom, och en lön, som något öfverstiger den han haft förut; ty man måste erkänna, att det är af högsta vigt att hafva trogna förvaltare af kronans medel, i synnerhet då fråga är om så stor uppbörd som den landtränmästarne handhafva, och just sådana personer stå att finna i dessa afskedade kronofogdar. Man har därför satt lönen något högre. Kronofogdarnes lön, enligt 1878 års löne-reglering för landsstaten, är bestämd till 3,000 kronor i lön och 1,000 kronor i tjenstgöringspenningar; de hafva dessutom 300 kronor expensmedel, men det utgör endast ersättning för en i och för tjensten gjord utgift. För räntmästarne är lönen i högsta klassen föreslagen till 3,000 kronor samt tjenstgöringspenningarne till högst 1,500 kronor och lägst 1,000 kronor. Nu kan man å andra sidan säga, att en kronofogde i allmänhet har fördelaktigare lefnadsvilkor; han har rättighet att välja sin bostad hvar han behagar inom fögderiet, han kan alltså välja en billigare plats än räntmästarne, som måste bo i residensstaden, der lefnadskostnaden är större. Det är känt, att en kronofogde har vida lättare att skaffa sig extra förtjenst än kanske någon annan; han kan, genom att anställa extra biträden, åtaga sig enskilda uppdrag. Så är i allmänhet icke vanliga förhållandet med landtränmästarne, ehuru jag icke vill förneka, att en del äfven kan bereda sig extra förtjenst. Men de äro mera begränsade inom residensstaden än kronofogdarne i fögderierna. Dertill kommer att, sedan Kongl. Maj:t satt i fråga och Riksdagen godkänt det vilkoret, att landtränmästarne skola vara underkastade den vidsträcktare tjenstgöringsskyldighet och jemkning i åligganden, som kan komma att påfordras, samt biträda vid göromålen å landskontoret, fördenskull icke mycken tid kan blifva öfrigt för dylik extra förtjenst. Alla dessa skäl hafva synts Utskottet tala för bifall till Kongl. Maj:ts proposition, hvarförutom jag tillåter mig påpeka, att ett afslag skulle medföra så dryga kostnader, att det väl egentligen icke med skäl kan yrkas af dem, som önska besparing med statens medel. Jag anhåller om bifall till Stats-Utskottets förslag.

Herr Laurell: Efter den behandling, som Kongl. Maj:ts proposition i samma syfte vid 1880 års riksdag undergick, hoppades många, och bland dem jag, att, då frågan nu återkom till Riksdagen, den skulle fått någon annan form än hvad den då hade. Man trodde, att det förslag, som var framställt af Konungens Befallningshafvande i Göteborgs och Bohus län, möjligen skulle föranleda Kongl. Maj:t att i någon annan form framlägga förslaget.

Lönereglering för landtränmästarne.  
(Forts.)

Så har emellertid icke skett. Frågan är ungefär i samma skick som förut. Men då Kongl. Maj:t, som naturligtvis är den auktoritet, som är bäst i tillfälle att bedöma saken från alla sidor, och som också antagligen har tagit den af Riksdagen år 1880 i frågan uttalade åsigt i betraktande, återkommit med frågan i samma form, och då Stats-Utskottet enhälligt har godkänt grunderna för densamma, så vill jag, för min del, icke yttra mig mot dem, oaktadt jag står nu på samma ståndpunkt i frågan som för 3 år sedan. Deremot skulle jag vilja göra någon invändning i afseende på den bestämda lönen. Stats-Utskottets motivering är härvidlag väl knapphändig. Det säger: "Denna lönestat har syns Utskottet skäligen afpassad efter landtränmästare-tjänsternas vikt, jemförd med öfriga landstatstjänster." Nu hörde vi af den föregående talaren, att det egentligen är kronofogdarne, med hvilka Stats-Utskottet har jemfört landtränmästarne. Då skall jag också bedja att få göra en liten jemförelse mellan dessa embetsmän och vågar tro, att man då icke skall komma till samma resultat som Stats-Utskottet och icke heller bör göra det. Båda äro uppbördsmän och hafva stort ansvar för de betydliga penningesummor, de hafva under sin förvaltning. Jag medgifver visserligen, att landtränmästaren har mera penningar om hand, men tror icke, att hans ansvar bör därför vara större. Han har penningarne förvarade i ett af staten bekostadt hvalf, under det att kronofogden får resa långa vägar med stora summor och erfar säkerligen ofta nog mycken oro på sina uppbördsstämmor, hvilket räntmästaren ingalunda behöfver erfar. Om man vidare tänker på det arbete, som de i och för tjänstens utöfvande nedlägga, tror jag verkligen, att man har svårt att påstå, att den arbetsprodukt, som landtränmästaren lemnar, är jemförlig med kronofogdens. Räntmästaren, hvilken sitter de bestämda arbetstimmarne på embetsrummet och dess emellan är fullkomligt ledig, är egentligen endast en kassör, som tager emot och lemnar ut penningar samt för bok enligt gifvet formulär. Kronofogdens tjänsteutöfning med dess många besvärliga resor måste taga högst betydligt mera tid i anspråk. Ser man vidare på hvad som fordras för att kunna sköta endera af de båda tjänsterna, så tror jag, att man af kronofogden måste fordra större erfarenhet och större kunskaper än af landtränmästaren. Ett stöd för min åsigt i detta fall finnes ju också deruti, att, för att utnämnas till kronofogde, fordras att hafva aflagt embetsexamen, men någon sådan fordran finnes ej för att erhålla räntmästarebefattning.

Här har talats om, att räntmästare skola betalas bra, derföre att de hafva mycket penningar om hand och af denna anledning borde i högre grad än andra embetsmän vara begåfvade med egenskapen ärlighet. Dermed har man kommit in på en åsigt, som jag icke kan dela. Såvidt jag vet, har staten alltid fordrat ärlighet, och staten är icke van att särskildt betala derför. Staten har också blifvit väl betjenad, och det torde icke finnes någon embetsmannacorps i verlden bättre än den svenska. Jag vill derföre icke, att man skall taga i betraktande, att det fordras en större ärlighet hos den ene än hos den andre.

Vidare har här blifvit anfördt, att det skulle i ekonomiskt afseende vara en fördel för en person att bo på landet. Man sade, att kronofogden kan lefva billigare, emedan han bor på landet, än räntmästaren, som måste bo i staden. Men jag undrar, om det är så mycket billigare att bo på landet för den, som skall köpa allting. Erfarenheten visar en tendens i hög grad att alla, som det kunna, inflytta till städerna.

Slutligen är anfördt, att räntmästarna hafva mindre tillfälle till extra inkomster än kronofogdarne. Jag medgifver, att de senare hafva mera tillfälle dertill, men jag tror, att räntmästarna också hafva rätt mycket af detta slags inkomster.

Med hvad jag nu sagt har jag velat framhålla, att landtränmästarna åtminstone icke må hafva högre lön utan snarare något lägre än kronofogdarne. Om man jemför den föreslagna lönen med kronofogdarnes, så finna vi, att de sistnämnda hafva 3,000 kronor i lön, 1,000 kronor i tienstgöringspenningar, förutom 300 kronor i expensmedel. Dessa 300 kronor kan man lemna utom räkningen, ty de räcka ej till det biträde, en kronofogde måste betala, till tienstlokal, till resor m. m. Den föreslagna räntmästarelönen är 3,000 kronor i fast lön och tienstgöringspenningar varierande mellan 1,000 å 1,500 kronor. Ingen räntmästare har således mindre, men åtta hafva 300 och åtta 500 kronor mer än kronofogdar. Dessutom skulle de få en ytterligare fördel derigenom, att deras ålderstillägg, 500 kronor, får tillräddas efter 5 års tienstgöring, då kronofogdarne få sitt först efter 10 år. Om jag nu frågar, är det rätt, är det rättvist, att räntmästarna hafva högre lön än kronofogdarne, så måste jag, för min del, besvara denna fråga med nej.

Det kunde vara mycket att tillägga i denna sak, men af hvad jag nu sagt hoppas jag något hafva motiverat mitt yrkande, att 500 kronors afdrag skall ske på den för räntmästarna föreslagna fasta lönen, så att räntmästarnes lön skulle nedsättas från 3,000 kronor till 2,500, och anhåller jag vördsamt, att proposition derå måtte framställas.

Friherre Klinckowström: Jag har endast begärt ordet för att nämna, att, om dessa provisioner för landstingsmedlen äro så obetydliga, som en föregående talare har uppgifvit, det synes mig vara så mycket mera skäl att utesluta dem från landtränmästarnes blifvande extra inkomster. Äro de icke en obetydlighet, tror jag det äfven vore skäl att utesluta dem, på det att icke misstag och olika uppfattning rörande dessa provisioners beräkning i uppboriden må ega rum. Vi se i ett kommande betänkande af Stats-Utskottet N:o 15, der Utskottet redogör för 1882 års Statsrevisorerens betänkande vid revisionen af landsstatens räkenskaper, att der har en olika praxis gjort sig gällande rörande uppboridsprovisionen för arrendemedlen af presterskapets och biskoparnes lönereregleringsfonder. Således finner jag der ytterligare ett bevis, huru olika det kan uppfattas och faran deraf, hvarföre jag fortfarande yrkar, att dessa provisioner äfven måtte utgå från land-

*Lönerereglering för landtränmästarna.*  
(Forts.)

Lönereglering för landtränmästarne.  
(Forts.)

räntmästarnes extra inkomster, sedan den nya löneregleringen blifvit fastställd.

Herr Stråle, Wilhelm: Ehuru den af den ärade talaren på elfsborgsbanken gjorda framställningen angående räntmästarnes indragning är en fråga, som egentligen icke nu föreligger, samt jag år 1880, då frågan derom var före, hade tillfälle att yttra mig tämligen fullständigt, skall jag nu icke vidare besvara Kammaren med vidare ordande härom. Jag tillåter mig endast, att i anledning af talet om landtränmästares ringa göromål, meddela några upplysningar angående räntmästaretjensten i Stockholms län. Länet består, som bekant, af sex fögderier och sex städer. Verifikationerna till specialräkningen för 1882 upptaga 4,392 folier och verifikationerna till kvartalsredovisningarne för fångvårdsmedlen upptaga 3,038 folier.

En hvar torde häraf kunna bedöma huru pass omfattande göromålen för dessa redogörelser äro, andra tjensteärenden såsom vidlyftiga månadsrapporter till Statskontoret m. m. icke att förglömma. Från och med 1882 års början har det i följd af förändrade anordningar vid liqvider med Statskontoret ålegat räntmästaren att, så snart kontanta medel till belopp af öfver 1,000 kronor influtit, insätta dem på Statskontorets räkning. Af sådan anledning får räntmästaren nästan dagligen göra besök, dels hos Riksbankens hufvudkontor vid Jerntorget, der Statskontoret har sin räkning, dels vid Riksbankens afdelningskontor vid Malmtorgsgatan, der Konungens Befallningshafvande har sin räkning för att sätta in eller lyfta medel. Jag kan vitsorda, att räntmästaren i Stockholm är sysselsatt alla hvardagsförmiddagar, ja, ganska ofta nödgas tjenstgöra på eftermiddagarne och aftnarne för att medhina sina göromål.

Man har här sagt, att staten har rättighet att fordra ärlighet af sina tjenstemän. Ja, det är sant. Men jag hemställer, huruvida det är klokt att genom alltför låg aflöning öka de frestelser, som i allt fall lätt kunna uppstå hos dem, som hafva otillräckliga inkomster men stora penningemedel om hand. Jag anhåller om bifall till Stats-Utskottets förslag i förevarande punkt.

Herr Törneblad: Här har blifvit ifrågasatt, att, efter hvad som förekommit vid 1880 års riksdag, räntmästarebefattningen icke vidare skulle anses behöflig. Jag ber att derpå få svara, dels att, såsom redan i förbigående blifvit anmärkt, det icke fins mer än 6 Riksbankens afdelningskontor utom det i Stockholm, och att det således är en ganska betydlig mängd residensstäder, på hvilka man icke skulle kunna tillämpa det förfaringssätt, som då ansågs vara det rigtiga, nemligen att i någon mån öfverflytta räntmästarnes göromål på afdelningskontoren; vidare att erfarenheten från de kontor, der sådana göromål hafva handlagts, alldeles icke bestyrker den förmodan, att räntmästarna derigenom fått mindre att göra utan snarare i vissa fall att de fått mera att göra, emedan denna omständighet vållat åtskilliga omgångar och åtskilligt skrifveri,

som förut icke funnits; samt att i alla fall, äfven om man skulle kunna för alla residensstäder genomföra denna anordning, det behöfs någon bokförare på landskontoren. Hvad namn han skall hafva, det kan vara en annan sak, han kan likaväl kallas för räntmästare som för bokhållare.

*Lönereglering för landräntmästarna.*  
(Forts.)

Derjemte har det anmärkts, att räntmästarna skulle få för litet att göra, men mot det har Kongl. Maj:t sökt att råda bot och Utskottet likaså, i det att räntmästarna ålagts ytterligare tjänstgöring å landskontoret enligt den instruktion, som kan utfärdas, hvarigenom besparing i arvodet för extra biträden vid länsstyrelserna tydligen komme att vinnas.

Beträffande beloppet af lönen kan man derom tvista och sätta den lägre eller högre. Säkert är, att genom den ifrågavarande regleringen de biinkomster, som räntmästarna kunnat bereda sig, åtminstone i högst väsentlig mån hafva blifvit genom det fastställda vilkoret inskränkta. Då på samma gång göromålen blifvit förökade genom den eventuella skyldigheten att deltaga i landskontorets öfriga sysselsättningar, så torde det icke vara skäl att sätta ned lönen alltför mycket under det medeltal man nu kan finna, om man ser på alla län.

Vidare har det anmärkts, att provisionen på landstingsmedlen skulle vara så obetydlig, att det derföre vore skäl att taga bort den. Rätta förhållandet är ock, såsom redan blifvit upplyst, att den i medeltal utgjorde åren 1879—1881 för hela riket något mer än 1,000 kronor, och det kan vara en obetydlighet. Men det är icke någon obetydlighet att komma i kollision med förordningen om landsting, och just derföre att denna provision är så obetydlig, är det mera skäl att behålla den än att löneregleringen råkar i strid med gällande lag. För öfrigt skulle borttagandet af denna provision helt och hållet strida mot den grundsats, som tillämpades 1878 och 1880, då den bibehölls både för kronofogdarne och för häradsskrifvarne (för kronofogdarne visserligen under titeln af "kommuners medel", men som landsting är en kommun, har den enligt landstingslagen fortfarande utgått). Jag är dessutom nog lycklig att kunna upplysa, att den talare, som i dag uppträdte emot provisionen af landstingsmedlen i fråga om räntmästarna, ingalunda, så vidt jag kunnat finna, gjort något yrkande i dylikt syfte, när det gälde den väsentligen större provisionen för häradsskrifvarne och för kronofogdarne, utan lät den saken stillastående passera.

Hvad beträffar den anmärkningen, att Stats-Utskottets utredning rörande dessa provisioner skulle vara så *tarflig*, så kan detta möjligen vara fallet, allt efter tycke och smak. Jag vill visserligen erkänna, att den är något *kort*; men jag undrar, om den icke är *tillräcklig*. En utredning behöfver icke nödvändigt vara tarflig, derför att den är kort, ja, det kan mycket lätt hända att man får både se och höra utredningar, som oaktadt sin längd dock äro tarfliga.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade Herr

Grefven och Talmannen, att i afseende å förevarande punkt blifvit yrkadt dels bifall till Utskottets hemställan, dels, af Friherre *Klinckowström*, att punkten skulle till Utskottet återförvisas, dels ock, af Herr *Laurell*, att Utskottets hemställan skulle bifallas med den ändring, att den fasta lönen för landtränmästarne skulle bestämmas till 2,500 kronor.

Härefter gjordes propositioner enligt dessa yrkanden, och förklarades propositionen på bifall till Utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

4 punkten.

Bifölles.

5 punkten.

Lades till handlingarna.

6—8 punkterna.

Biföllos.

9 punkten.

Lades till handlingarna.

10—13 punkterna.

Biföllos.

14 och 15 punkterna.

Lades till handlingarna.

16—30 punkterna.

Biföllos.

31 punkten.

Herr Statsrådet Hederstierna: Det är med anledning af ett uttryck, som Utskottet begagnat i sin motivering, som jag skall bedja att få lemna Kammaren några upplysningar. Utskottet säger här att det förväntar "att, innan hädanefter beslut fattas om deltagande i internationella utställningar, deraf betydligare utgifter för statsverket blifva en följd, Riksdagen, såsom tillförene, måtte erhålla tillfälle att i frågan sig yttra, derest omständigheterna göra sådant möjligt".

Med detta uttalande måste Utskottet afse beslutet, att Sverige

Anslag till  
Sveriges del-  
tagande i två  
internatio-  
nella utställ-  
ningar.

skulle deltaga i utställningen i Madrid, då beslutet i afseende på Sveriges deltagande i fiskeriuutställningen i London kunde fattas först sedan Riksdagen åtskilts och någon framställning således icke derom kunnat göras.

*Anslag till Sveriges deltagande i två internationella utställningar.*  
(Forts.)

Hvad internationella utställningen i Madrid deremot beträffar, fattade Kongl. Maj:t sitt beslut i Mars månad förlidet år, då också framställning skulle kunnat göras om därför nödigt anslag; men Kongl. Maj:t fattade sitt beslut under förutsättning att kostnaden för Sveriges deltagande i denna utställning skulle kunna inskränkas till 30,000 kronor, hvilka Kongl. Maj:t hade för afsigt att bestrida med de medel, som stodo till Kongl. Maj:ts disposition, och Kongl. Maj:t uttalade i sitt beslut, att denna summa icke finge öfverskridas, hvarföre någon framställning till Riksdagen icke behöfde göras. Sedermera visade sig emellertid ett så allmänt deltagande för ifrågavarande utställning, att kostnaden för densamma stigit till 55,000 kronor och det är dessa senare förhållanden, som gjort det för Kongl. Maj:t nödvändigt att till Riksdagen göra framställning om medels anvisande till förevarande ändamål.

Öfverläggningen ansågs härmed slutad, och punkten bifölles.

32 och 33 punkterna.

Bifölles.

34 punkten.

Lades till handlingarna.

---

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande Statsutskottets den 24 och 27 innevarande Februari bordlagda Utlåtande N:o 15, i anledning af Riksdagens år 1882 församlade Revisorerers berättelse, angående verkställd granskning af statsverkets samt andra af allmänna medel bestående fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1880.

§ 1.

Utskottets hemställan bifölles.

§ 2.

Lades till handlingarna.

§ 3—5.

Hvad Utskottet hemställt bifölles.

§ 6.

*Angående tidigare revision af statsverkets räkenskaper m. m.*

Herr Wallenberg: Det är en bedröflig företeelse, att man aldrig skall kunna komma ifrån det tillstånd af senfärdighet, som är rådande i afseende på allmänna räkenskapers afslutande, så att de kunna i tid revideras. Här stå vi 1883 och skola besluta utgifter för 1884 års stat, men vi hafva icke några afslutade, behörigen reviderade räkenskaper för senare tid än år 1880! Det är att göra något stort af det som icke är stort, och det är besynnerligt, att ingen förändring i detta hänseende kan ske, utan riksdag efter riksdag skall göras framställning om tidigare afslutning och revision af allmänna räkenskaperna, men en sådan framställning alltid besvaras med "icke för närvarande" böra till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Jag vill blott till protokollet anteckna min förundran öfver att regeringen icke vidtager några allvarsamma åtgärder i berörda hänseende.

Öfverläggningen förklarades härmed slutad, och Utskottets i förevarande punkt gjorda hemställan bifölls.

§ 7.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 8.

Lades till handlingarna.

§ 9.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 10.

*Angående likställighet mellan veterinärläroverken i Stockholm och Skara.*

Herr Wennerberg: Det torde medgifvas såsom både känt och erkänt, att veterinärundervisningen i riket icke är stäld så som önskligt vore med afseende på de högst betydliga statsmedel, som för detta ändamål utgå; och det förvånar mig därför icke att Statsrevisorerna vänt uppmarksamheten på ett förhållande, som, ehuru icke okänt, dock är förtjent af ett vida större intresse, än som hittills kommit det till del.

Man kan väl icke säga att denna fråga blifvit lemnad åsido af de myndigheter, hvilkas skyldighet det varit att främst fästa uppmarksamhet dervid. Flere gånger har den utgjort föremål för Riksdagens pröfning efter att hafva behandlats inom Ecklesiastikdepartementet och Medicinalstyrelsen. Riksdagen har anslagit nödiga medel, och ändock står saken så, att med allt skäl revisorerna måst anmärka de egendomliga förhållanden, som råda vid båda veterinärläroverken, veterinärinstitutet och veterinärrättningen, då de, ehuru försedda med nästan lika stora anslag för sin undervisning — institutet har endast en lärare mer än veteri-



närinrättningen — äro så olika ställda, att institutets elever efter aflagd examen hade kompetens till alla statens veterinärbefattningar, medan deremot lärjungarne från Skara äro derifrån utstängda.

Ett sätt att reda saken, hvilket på senare tider flera gånger sökt göra sig gällande, är att, då det erfordras så synnerligen litet, som blott medel till ytterligare en lärares anställning i Skara för att få båda två fullt likställda, göra såväl inträdesfordringarne som ock förmånerna vid utexaminerandet lika för dem båda; detta skulle då vara den bästa lösningen af hela den svårösta frågan.

Jag har begärt ordet för att motsätta mig äfven vid detta tillfälle en sådan åsigt, helst man har skäl att vänta, att frågans lösning blifver nödvändigare för hvarje dag som går; ty det kan icke förblifva vid det nu bestående.

Från första början af det nya skicket har veterinärinrättningen i Skara lidit af den svårigheten, att den blott årligen fått sig anvisadt ett extra anslag. Följden har blifvit att dugliga lärare der icke gerna sökt sig plats, emedan deras ställning varit så osäker, såsom beroende af huruvida Riksdagen äfven för ett följande år skulle lemna anslag åt denna inrättning. Anmärkningar hafva gjorts och med allt skäl. Hvad mig sjelf beträffar, har jag icke vid någon riksdag underlåtit att nämna detta förhållande och uppmanat att åtminstone det anslag, hvilket årligen såsom *extra* beviljades för Skara, måtte sättas på *ordinarie* stat, hvarigenom saken väsentligen hade hulpits.

Hvad åter beträffar sättet för frågans lösning genom att nemligen, med tillökning af en lärarelön i Skara, ställa samma fordringar på veterinärinrättningen der som på institutet i Stockholm, således samma inträdesexamen och samma fördelar vid utexaminerandet, så kan jag för min del icke biträda detta. Då modernäringen, jordbruket, går framåt, följer dermed att äfven kreatursstammen i landet ökas i samma grad. Detta är en känd sak; och stammen kan också för hvarje år visas hafva varit i stigande. I följd häraf torde det vara i sin ordning, att icke allenast ett *fåtal* skicklige veterinärer årligen skapas, utan äfven att veterinärer i *mängd* af mera vanligt slag finnas att tillgå, särskildt för de mest gängse sjukdomar hos allmogens talrika, om ock mindre dyrbara kreatur. Jag kan icke finna att denna fordran blefve hulpen med att man i Skara hade samma fordringar för inträde som i Stockholm. Der fordras, som man vet, studentexamen; följaktligen hafva de derifrån utexaminerade också rätt att fordra större aflöningar, och det säger sig sjelf att då dessa, sådana de nu äro, äro alltför små för att i tillräcklig mängd locka dugliga studerande in på denna bana, antalet, äfven om man från Skara erhöle lika dugliga veterinärer som från Stockholm, skulle blifva för litet, och hvarje enskild för dyr. Man kan tänka sig, att en större kreaturspest uppkomme, och hur farligt det vid sådant förhållande vore att sakna djurläkare i *tillräcklig mängd*. Det har visats bland annat af ett fall i England, der det just var

*Angående  
likställighet  
mellan veteri-  
närinrättningen  
i Stockholm  
och  
Skara.  
(Forts.)*

Angående  
likställighet  
mellan veteri-  
näröverver-  
ken i Stock-  
holm och  
Skara.  
(Forts.)

bristen på antalet af veterinärer, som gjorde att en kreaturssjukdom åstadkom en ofantlig statsskada.

För min del tror jag vidare att fordringarne satts för högt för inträde i veterinärinstitutet, för att detta skulle göra det gagn, som dermed åsyftas. I allmänhet böra dylika fordringar ställas så, att de stå i full öfverensstämmelse med det syfte, som staten har med en viss undervisning. Jag anser också att för det närvarande vi kunna nöja oss med de insigter, som nu fordras för inträde, och den undervisning, som nu gifves vid veterinärrättningen, der man fordrar till förberedelse femte klassens kunskaper.

Skulle man tycka att detta är för litet, så föreslår jag att man långt hellre må förlänga den speciella undervisningen än fordra äfven här. såsom man i allmänhet hos oss har en olycklig vana att göra, att hvar och en, som förbereder sig för en viss bana, skall nödgas gå fram ända till studentexamen, innan han får egna sig åt det kall. hvarför han egentligen vill sträfva.

Man tror måhända att de elever, som utgått från veterinärrättningen i Skara, skulle vara mindre väl sedda eller ej göra den nytta, man fordrar af dem. Inom det län, der jag vistas och der hushållningssällskapet på min inrådan skaffat sig veterinärer från Skara, hafva dessa till vår stora tillfredsställelse skött sitt kall på ett sätt, som väckt mer än vanlig välvilja mot dem i landsorten. Det torde ock snart komma ifråga att äfven i grannprovinserna anställa sådana elever, och jag vågar med fullt skäl rekommendera dem.

Det har varit för att fästa en väl behöflig uppmärksamhet på dessa förhållanden, som jag tagit till ordet. Jag tror icke, att saken löses väl, om man, såsom här i betänkandet påpekas, jemnställer båda läroverken med samma inträdesfordringar som vid institutet i Stockholm, utan att en helt annan lösning erfordras för att varda till fosterlandets gagn.

Herr Schönbeck: Jag instämmer i alla delar med den föregående talaren och vill endast göra ett tillägg. Han nämnde, att det skulle brista lönetillgångar för en lärare, om en sådan ytterligare blefve anställd; men en sådan brist finnes icke, emedan under sista året en utarrendering skett, hvarigenom tillgångarne blifvit ökade. Det förestår två dylika utarrenderingar under nästa år, hvarigenom jag tror att det blifver fullständig tillgång för detta ändamål, dock allt under förutsättning, att ifråga varande inrättning ställes på *ordinarie* stat, något som förnyade gånger föreslagits af Medicinalstyrelsen.

Herr Montgomery-Cederhielm: Då frågan om veterinärundervisningens ordnande är på Kongl. Maj:ts pröfning beroende och åsigterna derom äro särdeles delade, torde det icke vara skäl att nu utlåta sig i denna sak.

Statsrevisorerna hafva till exempel hemställt om den förändring, att veterinärinstitutet i Stockholm och veterinärrättningen i Skara skulle ställas lika och således äfven lika i afse-

ende på inträdesfordringarne. Den förste ärade talaren anförde skäl mot en sådan likställighet och framhöll att det icke vore skäl att fordra samma inträdesfordringar i Skara som i Stockholm.

Han tyckte anse det lämpligt, att det såsom för närvarande finnes två veterinärinstitutioner — i Stockholm och Skara. Det är emellertid en ganska vidt utbredd åsigt, att det vore nog att det funnes *ett* institut, och detta i Stockholm, samt att sålunda veterinärinrättningen i Skara alls icke borde finnas till. Jag har endast velat nämna detta, men tror, att det för närvarande icke är skäl ingå på någon diskussion i denna vidtutsväfvande fråga, som ofta varit föremål för Riksdagens pröfning, men som i den form, den här föreligger, icke kan af Riksdagen blifva afgjord. Jag hemställer om bifall till Utskottets förslag.

*Angående  
likställighet  
mellan veteri-  
när-lärover-  
ken i Stock-  
holm och  
Skara.  
(Forts.)*

Öfverläggningen ansågs härmed slutad, och Utskottets ifråga-  
varande hemställan bifölls.

§ 11.

Lades till handlingarna.

Föredrogs å nya Banko-Utskottets den 24 och 27 i denna månad bordlagda memorial N:o 2, angående verkställd granskning af Riksbankens tillstånd och förvaltning.

*Angående  
verkställd  
granskning af  
Riksbankens  
tillstånd och  
förvaltning.*

Herr Wallenberg: Jag skulle bedja att, med anledning af det föredragna betänkandet, få uttala några åsikter, som jag tror kunna finna stöd i hvad som förekommit. I betänkandet står en relation om Riksbankens utländska vaxelhandel och den har bedrifvits i ganska stort omfång; men hvad afdelningskontoren i Malmö och Göteborg beträffar, är denna vaxelhandel så obetydlig, att man kan förvänas deröfver, då man känner att dessa två platser äro viktiga handels- och exportorter. Vid afdelningskontoret i Göteborg hafva under nästlidna år köpts utländska vaxlar för endast 3,770,000 kronor och sålts för något öfver 600,000 kronor. Den som följt med noteringarne i allmänna tidningarne, har lätt kunnat se, att priset på korta vaxlar i Göteborg varit högre än i Stockholm, hvilket berott deraf, att Riksbankens afdelningskontor i Göteborg försummat vaxelhandeln. I Malmö hafva vaxlar köpts för en ännu mindre summa eller till belopp af endast något öfver 700,000 kronor. Jag tror att, om vaxelaffärerna å dessa handelsplatser bättre sköttes af Riksbankens afdelningskontor, så skulle det kunna ske till allmänna rörelsens gagn och till Riksbankens båtnad. Hvad omsättningen här i Stockholm beträffar, har den utgjort 86,640,000 kronor köpta och 86,510,000 kronor sålda vaxlar.

Det är en annan sak jag skall bedja att få göra Herr Talman-  
nen uppmärksam på. Förhållandet är, att enligt bankoreglementet

Angående  
verkställd  
granskning af  
Riksbankens  
tillstånd och  
förvaltning.  
(Forts.)

är det två af fullmäktige, som äro fullmäktiges deputerade, och härför hafva sin uppgifna siffra af 8,000 kronor i arfvode hvardera utöfver hvad de i öfrigt såsom fullmäktige hafva, eller 4,000 kronor. Denna summa är visst icke för hög, utan snarare tvärt om, men detta är en sak, om hvilken det tillkommer Banko-Utskottet att göra framställning. Derjemte står det äfven i bankoreglementet taladt om en "biträdande deputerad", som skall biträda de öfriga såsom suppleant. Han har för detta sitt besvär 3,000 kronor, öfver de 4,000 kronor, han uppbar som bankofullmäktig. När beslutet härom fattades af Riksdagen, uppgafs, att denne "biträdande deputerade" skulle hafva till åliggande att vid vexceldeputeradens förfall besöka börsen och der representera Riksbanken, men der finnes vanligen *icke* någon af bankofullmäktige tillstädes, utan man skickar dit en bankobokhållare att der representera Sveriges Riksbank. Jag hemställer till Herr Talmannen, om det kan vara angenämt för Stockholms förnämsta firmor, att deras kredit skall bedömas och afgöras af en *bokhållare*, derför att ingen bankofullmäktig behagar infinna sig å börsen.

Jag vill begagna tillfället att erinra om nödvändigheten att öka bankofullmäktiges antal. Jag har föreslagit deras antal till *nio*, och denna tillökning af två vore mer än väl behöflig.

Jag finner i Banko-Utskottets betänkande en siffra, som för mig är särdeles angenäm. Det är uppgiften, att guldförrådet icke under nästlidna år *understigit* tio millioner kronor. Jag har väckt motion om, att det aldrig skulle få understiga denna siffra, utan att bankofullmäktige vidtogo åtgärder till guldkassans fyllande. Nu ser jag emellertid att, ehuru man afvisat denna bestämmelse ur reglementet, man stält sig den till efterrättelse i praktiken. Huru stor vän man än må vara af ekonomiserande med guld, så torde dock en viss gräns härvidlag vara nödvändig att sätta, och jag är belåten att denna gräns *icke* blifvit satt lägre än tio millioner kronor.

I sammanhang med guldkassan vill jag omförmåla något, som kanske kan intressera Banko-Utskottets herrar ledamöter.

Vi gjorde från Stockholms Enskilda bank en remissa i guld till Norges bank och fingo derifrån ett erkännande, som lyder sålunda:

"Til Stockholms Enskilda bank. Stockholm. Af de for regning af Norges Bank i Trondhjem i fölge Ærede af 23 d:s hidsendte Kr. 500,000 — ær denne i dag crediteret et Beløb af Kr. 499,980, da vi herved maa tilbagesende et Tyvekronesstykke, der er *for let* og har lidt voldsam Behandling, og derfor ikke kunde indvexles af Statskassen.

Bankadministrationen i Christiania 28 Febr. 1882.

N. A. Andresen. Jan. P. Olsen. D. O. E. Broch."

Det tillbakasända tjugokronestycket hade varit i syra och det är ju ej så ovanligt. Skillnaden emellan dess verkliga värde, som det borde hafva var kanske en krona, så det var icke någon stor förlust, som härigenom uppkommit. Då sände Stockholms Enskilda bank detta guldstycke till Sveriges Riksbank med följande skrifvelse:

“Stockholm den 30 Dec. 1882.

Till Sveriges Riksbank. I de guldpåsar med Riksbankens sigill, hvilka Bankadministrationen i Christiania i remissa från oss den 23 dennes mottagit, befans ett 20 kronors guldmynt, som till oss återsändts såsom varande skadadt och ej fullvigtigt, och tillåta vi oss med anledning deraf anhålla att mot ifrågavarande mynt, som härjemte öfversändes, få i utbyte ett gängbart guldmynt af samma välör. Högaktningsfullt, Stockholms Enskilda bank. G. Lettström. A. Törneqvist.“

Angående  
verkställd  
granskning af  
Riksbankens  
tillstånd och  
förvaltning.  
(Forts.)

Brefvet och guldstycket återlemnades öppet af en vaktmästare med tillsägelse, att, “när man tager emot guld, man vid disken i Riksbanken skall granska detsamma, *sedan* är det för sent“. Detta är väl nu icke så farligt och det är ju icke fråga om att anställa någon rätttegång; men jag vill med anledning deraf i Banko-Utskottets ynnest anmäla en önskan och den är, att Riksbanken icke skall utlemna guldpåsar, utan att inneliggande guldmynt blifvit granskade och uppräknade af Riksbankens tjenstemän samt påsarna förseglade med Riksbankens sigill; så plägar väl ock vara vanligt, men det händer också att påsar utlemnas med endast enskilda personers sigill, och då tjenar det till intet att granska innehålllet. Det torde vara känt, att när det gamla huset *Rothschild & Sons* i London, som har en vidsträckt guldhandel, köper guld från främmande orter, för att sedan åter försälja detsamma, hvarenda guldtacka får genomgå deras smältugn, på det att man må kunna vara alldeles säker på, att icke en enda guldtacka från firman utsläppes, som icke till halt och vigt är sådan som den enligt åsatt stämpel uppgifves vara. — Detta är en mycket kostbarare affär än om Riksbanken skulle låta räkna mynten och se till att icke underhaltiga guldmynt komme in i påsar, som böra förses med Riksbankens sigill, innan de utlemnas.

Det står i Utskottets betänkande en uppgift, som är mycket angenäm för mig att höra, nemligen att det är meningen att under innevarande år en större mängd svenskt silfverskiljemynt kommer att preglas. Detta är ock verkligen på tiden, ty vi hafva blifvit öfversvämmade af danskt silfverskiljemynt; och jag tror icke, att tillräcklig uppmärksamhet blifvit fäst eller ändamålsenliga åtgärder vidtagna för att åstadkomma en spridning inom landet af *svenskt* silfverskiljemynt; i synnerhet är, såsom jag vet, detta i södra delarne af landet alldeles otillräckligt.

I afseende på *rörelsen* ber jag få fästa uppmärksamheten derpå, att, när de enskilda bankernas femkronsedlar affystes, detta skedde under förutsättning, att Riksbanken skulle förse allmänna rörelsen med femkronsedlar; och jag vill hemställa, om det icke kunde vara skäl att detta tillämpades på det sätt, att, när bankerna i orterna requirera mot insändande af större riksbankssedlar, de för rörelsens skull måtte få ett tillräckligt belopp af femkronsedlar, men sådant har i vissa fall *icke* blifvit fullgjordt.

Hvad ytterligare beträffar rörelsen, är det en känd sak, att Riksbanken tager en folioafgift på medel, som insättas utan ränta.

Angående  
verkställd  
granskning af  
Riksbankens  
tillstånd och  
förvaltning.  
(Forts.)

Denna afgift skulle, enligt hvad här en gång upplystes af Banko-Utskottets ordförande, icke uppgå till mer än omkring 1,000 kronor. Om så är, får jag säga, det jag tror, att Riksbanken skulle hafva mycket större vinst på det inestående räntefria beloppet, om denna folioafgift borttoges.

Med afseende på rörelsen för öfrigt förekommer en uppgift i månadsrapporterna, som Herr Talmannen troligen bemärkt, nemligen att "kreditivafgiften beräknas till <sup>1</sup>/<sub>2</sub>, <sup>3</sup>/<sub>4</sub>, eller en procent eller högre". Denna uppgift skulle kunna förleda folk i allmänhet att tro, att man satt den så för att kunna begä mannamån mot mer eller mindre gynnade kreditivtagare. Detta vill jag visst icke påstå vara förhållandet; men i afseende på en bank och i synnerhet en nationalbank är det allt af stor vikt, att sådana siffror, som kunna bestämmas, också *blifva* bestämda utan godtycklighet. Man har sagt, att detta skulle bero på det hypotek som lemnas; men man tager väl icke emot något slags hypotek, som icke utgör tillräcklig säkerhet för kreditivet.

Under de föregående riksdagarna har man vidtagit åtgärder för att, såsom det kallas, "förstärka Riksbankens grundfond". Till en viss gräns äro dessa åtgärder fullt befogade.

Jag har börjat i Banko-Utskottet såsom ledamot, när Riksbankens hela grundfond belöpte sig till 7,500,000 kronor; och jag stred ej utan framgång så mycket jag förmådde för att kunna få behålla så mycket som möjligt åt Riksbanken af dess vinst för att förstärka grundfonden. Det fans en tid, då det också var af behovet påkalladt, att Riksbanken fick anstånd med utbetalandet af den del af vinsten, som skulle gå till Statskontoret, till dess ny vinst hann att intjenas. Men sedermera hafva andra tider kommit och sedan år 1867 hafva följande siffror kommit till Riksbankens förstärkande. Åren 1865—66 hade man ännu icke hunnit göra bokslut förrän i Augusti månad för det föregående året; nu gör man det så att Kongl. Maj:t kan få del af den ungefärliga vinsten redan i midten af Februari månad och således *innan* Riksdagen fattat något beslut angående bankovinstens användande; men den tiden var det icke så. Vid 1867 års riksdag beslöt man om 1865 och 1866 års vinst och sedermera riksdag efter riksdag. 1865 utgjorde vinsten 1,800,000 kronor och deraf lemnades hela beloppet till statsverket. 1866 belöpte sig vinsten till 2,100,000 kronor, deraf 1,500,000 kronor aflemnades till statsverket och 600,000 kronor behölls för banken. 1867 och 1868 utgjorde vinsten sammanlagdt 3,500,000 kronor, deraf 2,500,000 kronor gingo till statsverket och återstoden behölls för banken. 1869 var vinsten 1,642,000 kronor, deraf till statsverket lemnades 1,500,000 kronor samt 142,000 kronor stannade kvar i banken. 1870 utgjorde vinsten 1,351,000 kronor, hvilka aflemnades till statsverket. 1871 belöpte sig vinsten till 1,424,000 kronor, hvilket belopp i sin helhet stannade kvar i banken. 1872 var vinsten 1,523,000 kronor, hvilka likaledes blefvo kvar i banken. 1873 utgjorde vinsten 2,411,000 kronor. Då lemnades blott 500,000 kronor till statsverket. hvaremot återstående 1,911,000 kronor be-

höllos i banken. 1874 var vinsten 2,501,000 kronor, deraf 1,250,000 kronor aflemnades till statsverket samt 1,251,000 kronor stannade i banken. 1875 utgjorde vinsten 2,602,000 kronor, hvilket allt stannade kvar i banken. 1876 var vinsten 1,820,000 kronor, deraf ungefär hälften inföt till statsverket och hälften till banken. 1877 belöpte sig vinsten till 2,743,000 kronor, deraf 1,350,000 kronor aflemnades till statsverket och 1,393,000 kronor behölls i banken. 1878 var vinsten 2,622,000 kronor, deraf ungefär hälften gick till hvardera verket. 1879 var vinsten 2,371,000 kronor, deraf likaledes hälften ungefär lemnades till hvardera verket. 1880 uppgick vinsten till 2,518,000 kronor, deraf 1,250,000 kronor lemnades till statsverket och 1,268,000 kronor behölls i banken, och slutligen 1881 var vinsten 3,261,000 kronor, deraf 1,600,000 kronor lemnades till statsverket samt 1,661,000 kronor stannade kvar i banken. Här af finner man, att under olika rubriker: till Riksbankens grundfond, till Riksbankens reservfond, till reserverade medel, till framtida disposition och till inköp af utländska räntebärande papper, blifvit under den tid, nuvarande representationssätt varit tillämpadt, till Riksbanken aflemnade sammanlagdt 18,203,000 kronor. Man finner äfvenså af dessa siffror, att ju högre fonden stigit, desto ifrigare har man blifvit att lägga dit mera; det är egendomligt nog, men tiderna kunna förändras och vi också. När man vid början af detta representationssätt talade härom, var det många som tyckte, att det vore väl, om man kunde uppbringa Riksbankens grundfond till 25 millioner. När år 1874 jag hade äran att, i samråd med Baronerna von Schwerin och Stjernblad samt Herr Dufwa, tala om hvad, som kunde vara lämpligt för de enskilda bankerna, talades det också konservationsvis om Riksbankens grundfond, och jag sade för min del, att, när man kommit till trettio millioner kronors grundfond, statsverket borde hafva hela den årliga afkastningen af Riksbanken, liksom hvarje annan egare till ett industrielt företag bör hafva rätt till afkastningen, då detta företag icke vidare behöfver något deraf till dess underhåll och drift. Men jag vågar påstå, att Herr Dufwa då sade, att man borde innehålla ända till fyratio millioner kronor. Nu vill jag fästa Herr Talmannens uppmärksamhet på, att vi redan kommit till 45 millioner, deraf 35 millioner i grundfonden, 5 millioner i reservfonden och 5 millioner i reserverade medel, men icke desto mindre begäres nu å nyo, att Riksbankens halfva vinst skall läggas till grundfonden och detta utan allt uppgifvet ändamål.

En talare har här vidrört Riksbankens afdelningskontor i orterna, och erinrat att vid sista riksdagen väcktes förslag om inrättande af 10 nya sådana kontor. Jag skulle för min del alldeles icke fästa mig dervid, om man icke af Riksbankens ställning funne, att der finnas tillgångar, om blott Riksbanken behagade använda dem; tillgångar, som kunde göras rörliga, men som icke är det, utan ligga alldeles overksamma. Jag vill till exempel fästa uppmärksamheten derpå, att det är 2,400,000 kronor, som Hypotheksbanken är skyldig Riksbanken, och på detta lån återstå nu endast sju år. Och ville Riksbanken öka sin rörelsefond, så vore ingenting

*Angående  
cerkstald  
granskning af  
Riksbankens  
tillstånd och  
förvaltning.  
(Forts.)*

Angående  
verskötuld  
granskning af  
Riksbankens  
tillstånd och  
förvaltning.  
(Forts.)

lättare än att öfverenskomma med Hypoteksbanken, om och på hvad vilkor Riksbanken kunde få denna summa lösgjord tidigare än hvad som nu blir händelsen.

Jag vill hänvisa till Banko-Utskottets Utlatande N:o 1, deri finnes uppräknad en hel rad af yngre och äldre obligationer till belopp af 13,000, 71,000, 41,000, 133,000, 127,000 och 3,000 kronor etc. etc., och som äro, hvad man kallar, "ur marknaden". De äro icke utan värde, långt derifrån, men de äro icke lämpliga obligationer, på hvilka Riksbanken skall grunda sin reservfond; och icke sådana räntebärande obligationer, som här beskrifvas såsom nödvändiga för Riksbankens säkerhet. Såsom min åskådning om obligationernas beskaffenhet får jag säga upprigtigt, att jag anser, att Riksbanken aldrig borde i sin reservfond hafva andra än så kallade *internationella räntebärande obligationer*; och till dylika kunna vi tyvärr icke räkna någon enda svensk obligation, icke ens statens. De kunna visserligen alltid säljas, men till underpris, om någon fara står för dörren.

För öfrigt är det väl icke så lämpligt, att man anser de skuldsedlar, Riksbankens egare sjelf utgifvit, såsom sin egen kassas reserv. Staten eger ju Riksbanken. Vid sådant förhållande kunna dessa obligationer såsom reserv icke vara lämpliga; och det kommer en pröfvodag, då man ångrar, att man så gjort. Riksbanken har andra obligationer, som öfver allt tvifvel äro förträffliga och hvilka räknas till de internationella räntebärande obligationerna.

Jag har blott omnämnt detta för att visa, att, om Riksbanken önskade mer lånekapital, den kunde lösgöra tillgångar till rätt betydliga siffror, tillgångar, af hvilka man nu icke har annat nöje än att man klipper kuponger en eller två gånger om året.

Jag har ingen erinran att göra mot Riksbankens styrelse och förvaltning. Den har varit med försigtighet handhafd. Derom är intet tvifvel. Men jag har ansett det vara min rättighet och skyldighet — när man numera vill beskatta *rörelsen* och försvåra densamma — att påvisa, att innan man vidtager sådana åtgärder, man *först* bordé se till, att statens egna tillgångar göra så stor nytta som möjligt samt göra klart för sig, hvarför man reserverar million efter million i Riksbanken, då man samtidigt uppgifver sig behöfva pålägga nya skatter på allmänna rörelsen.

Jag anhåller om bifall till Utskottets framställning.

Friherre Åkerhielm: Kammaren lärer näppeligen af mig fordra, att jag skall i detalj upptaga det särdeles i detalj gående yttrande, som nyss blifvit inför Kammaren afgifvet af en ärad ledamot på stockholmsbanken. Det är dock något af hvad han sagt, som är af den beskaffenhet, att jag måste anse mig vara kallad till att genast nu, i den mån jag förmår, söka bemöta det samma.

Hvad som då först torde tillåta mig få upptaga af hvad den föregående talaren yttrade och hvad jag för min del icke vill hafva lemnat oemotsagdt är det påstående, att vi icke skulle ega några svenska internationella obligationer, icke ens statens.



Orden föllo sig så och om jag misstagit mig på talarens mening med dem, ber jag om ursäkt därför; men jag vill i alla fall erinra, att sedan konverteringen af de äldre lånen börjadt, eller efter år 1880, svenska statens obligationer löpa i 4 myntsoiter, äro affattade på fyra de mest kända språk, äro fullt säljbara å den stora penningemarknaden och antecknas öfver pari å utländska börser. Vi hafva således internationella obligationer i svenska statens papper af år 1880.

*Angående  
verkställd  
granskning af  
Riksbankens  
tillstånd och  
förvaltning.  
(Forts.)*

Men jag har dessutom skäl att med anledning af hvad blifvit sagdt yttra ännu ett par ord inför Kammaren.

Hvad då först beträffar, såvidt jag förstått rätt, den anmärkning, som gjordes af den föregående talaren mot de förhållanden, som för närvarande finnas intagna och föreskrifna i bankoreglementet, nemligen att bland Fullmäktige utöfver de ordinarie deputerade äfven skall utses en vikarierande deputerad, får jag dervid erinra att föreskriften derom innehålles i bankoreglementets 42 § 2 moment, der det heter:

“Derjemte utse fullmäktige, likaledes inom sig, en vikarierande deputerad, hvilken det åligger att under den tid, då ordinarie deputerad åtnjuter ledighet, äfvensom vid tillfälligt förfall för någon af deputerade, fullgöra dennes åligganden.”

Denne vikarierande deputerade ersättes, utöfver sitt arfvode som fullmäktig, 4,000 kronor, med ett belopp af 3,500 kronor.

För min del hyser jag den förhoppning, att Banko-Utskottet vid läsning af bankoreglementet icke skall i denna paragraf föreslå någon förändring, utan att man skall inse, att det är välbehöfligt att bankoreglementet bestämmer, det en sådan vikarierande deputerad fortfarande utses bland Fullmäktige. Jag föreställer mig nemligen *dels*, att det är alldeles nödvändigt, att en vikarierande deputerad finnes för att tjenstgöra vid semester eller tillfälliga förfall för de ordinarie, *dels* ock att den utländska vaxelrörelsen är af den beskaffenhet, att någon mer än *en* af Fullmäktige dervid bör ega särskild vana.

Derefter gick den ärade talaren betydligt in på frågan om fördelningen af Riksbankens vinst.

Jag vill icke nu tillåta mig att derom yttra mig, då Banko-Utskottets utlåtande angående Riksbankens vinst ännu icke blifvit för Kammaren föredraget. Då så kommer att ske, blir ju möjligen anledning att till detta ärende återkomma.

Slutligen ber jag få erinra om, att i den instruktion, som för hvarje riksdag lemna för nästkommande Riksdags Banko-Utskott, i 5 § 2 moment nu finnes bestämdt följande:

“Rörande sådana administrativa, ekonomiska eller räkenskapsfrågor, som endast afse tillämpning af redan utaf Rikets Ständer eller Riksdagen gifna stadganden, eger Utskottet att med Riksdagens rätt besluta och förordna.”

I ordalydelsen af denna paragraf ligger, så vidt jag förstår, en hänvisning till en hvar, som möjligen kan hafva någon anledning till missnöje med hvad honom från Bankens sida, vare sig af Fullmäktige eller tjänstemännen, blifvit vederfaret; och det blir

Angående  
verkställd  
granskning af  
Riksbankens  
tillstånd och  
förvaltning.  
(Forts.)

då tillfälle att inför ett lämpligt forum, nemligen inom Utskottet, få en sådan tvistefråga afgjord, — något som deremot icke kan vara lämpligt att här i Kammaren afhandla, ej heller nu vid detta betänkandes behandling kan leda till något praktiskt resultat. För min del anhåller jag om bifall till Utskottets förslag.

Herr Wallenberg: Jag har visst icke sagt, att Riksbanken icke har några internationella obligationer; derom är jag säker. Det finnes i Banko-Utskottets betänkande N:o 1 omtaladt, att Riksbanken eger utländska obligationer till ett belopp af 6,200,982 kronor 57 öre. Dessa äro hvad man kallar internationella obligationer. Jag har sagt, att våra svenska obligationer icke ännu på den stora utländska marknaden räknas till internationella obligationer, och jag kan försäkra, att det icke går på en dag och alldeles icke genom den enkla åtgärden att skriva dem på 3 eller 4 olika myntslag eller på 3 eller 4 olika språk, att göra dem till internationella obligationer på världens penningmarknad, utan det blifva de först, när de blifva kända och erkända såsom osvikliga. Klart är ock, att det är en helt och hållet annan sak att betala ordentligt, när allt går sin jemna gång både här och i utlandet, än när man får svåra tider i utlandet; och det är det som jag säger, att när det blifver svåra tider i utlandet, så kunna icke våra obligationer, äfven om de skrivas på fyra språk, säljas utan förlust eller ens till rinligt pris.

Jag har vidare sagt, hvad Banko-Utskottets ordförande icke behagade upptaga till besvarande, att det är en oegentlighet af Riksbanken att ligga med en hop sladder af olika slag svenska obligationer, som mycket väl kunde och borde säljas för att öka rörelsekapitalet i stället för att pressa staten på dess berättigade andel af bankovinsten. Det är hvad jag har sagt.

Jag har icke sagt ett ord *emot* aflönings belopp för den biträdande deputerade. Jag har tvärt om rent ut sagt, att denne biträdande deputerade är alldeles för klen aflönad, och jag tycker att Banko-Utskottet borde taga i öfvervägande den frågan och är säker om, att om man jemför hans aflöning med de andres, skall man finna skillnaden i ögonen fallande, ty hans uppdrag är dock ett ganska maktpåliggande uppdrag. Jag har således icke sagt något *emot* aflöningen hvarken för deputerade eller den biträdande deputerade. Hvad jag har sagt är, att den, som har aflöning som biträdande deputerad, också bör göra tjenst som biträdande deputerad.

Friherre Åkerhielm sade, att jag anført en del olämpliga saker, och att jag "bort vända mig till Banko-Utskottet, om jag hade något att klaga på Fullmäktige". Jag får erinra Friherre Åkerhielm att oegentligheten ligger deri, att vi nu sitta i bankbolagsstämma, och så länge Riksdagen anser sig böra ensam besluta och bestyra om Riksbanken, får man nöja sig med, att jag för Riksdagen omtalar hvad som Riksbankens styrelse gjort eller underlåtit och som jag funnit anmärkningsvärdt.

Herr Dufwa: Jag skall icke upptaga Kammarens tid med

försök att besvara allt hvad som af den förste talaren blifvit anfördt och jag kan så mycket hellre underlåta det som den fråga, hvilken nu föreligger, rör granskningen af Riksbankens tillstånd och förvaltning och det sätt, hvar på dess angelägenheter blifvit af Fullmäktige handhafda, hvaremot största delen af hvad talaren anförde icke läser kunna uppfattas annorlunda än såsom en fortlöpare kedja af anmärkningar mot *Riksdagen*, ty det är dock *Riksdagen*, som har beslutit att en del af Riksbankens vinst år efter år skall bibehållas åt Riksbanken för att afsättas till grundfonden. Det ligger således helt och hållet utom det nu föredragna betänkandet att inlåta sig i klander af hvad sålunda blifvit af *Riksdagen* gjordt.

*Angående  
verkställd  
granskning af  
Riksbankens  
tillstånd och  
förvaltning.  
(Forts.)*

Det är egentligen endast *en* punkt af hvad den förste talaren yttrade, som jag nu anser mig böra upptaga till besvarande, emedan den innebar ett slags angrepp på Fullmäktiges sätt att inom sig sköta sin tjenstgöring och hvilket särskildt drabbade en ledamot bland Fullmäktige, som här icke har tillfälle att besvara anmärkningen. Jag ber härvid få fästa uppmärksamheten derpå, att i gällande bankoreglemente visserligen i allt, som rör deputerades åliggande, fortfarande begagnades uttrycket att deputerade skola göra det och det, men att *Riksdagen* år 1873 skilde mellan de båda deputerades uppdrag, så att den ene skulle vara deputerad för den inre förvaltningen och den andre deputerad för vexelrörelsen och de utrikes angelägenheterna och att i följd häraf hvardera deputeraden har att svara för sin afdelning och sköta sitt uppdrag. Vikarierande deputeraden deremot har icke, såsom talaren yttrade, någon skyldighet att gå på börsen, när det kan vara obehöfvadt för den, som har de utrikes angelägenheterna om hand, att göra det, utan hans åliggande är att under semestrarne sköta den ene eller andre deputerades tjenst och för öfrigt att vid tillfälligt förfall för någondera sköta dennes tjenst i sin helhet. Det kan således icke sättas i fråga, att vikarierande deputeraden skall hvilken stund som helst stå till tjenst för hvilket uppdrag som helst, som kan vara endera deputeraden obehöfvadt att själf utföra, utan han har endast att, när endera deputeraden anmäler förfall för tjenstens skötande, öfvertaga densamma i sin helhet. Dessa upplysningar har jag ansett mig skyldig att lemna, på det att icke någon skugga må kastas på nuvarande vikarierande deputeraden, som här icke har tillfälle att försvara sig.

För öfvigt vill jag blott tillägga, att Fullmäktige ju kunna på det högsta behjerta Stockholms enskilda banks svårigheter, till följd af en syrad 20-krona, men Fullmäktige hafva derföre icke rätt att använda Riksbankens medel till godtgörande af den nämnda bankens förluster. Hvad själfva sakförhållandet angår, får jag erinra, att bland dem, som handlägga ärenden af denna art, är det en allmänt antagen grundsats, att, när en vexling verkstälts, kan man visserligen upptaga anmärkningar deröfver framställda af den, som i första hand mottagit och ännu innehar penningarne, men att, så snart denne utan anmärkning lemnat dem ifrån sig i annan mans hand, derefter framkommande erinringar

Angående  
verkställd  
granskning af  
Riksbankens  
tillstånd och  
föreltning.  
(Forts.)

icke fästes afseende vid. I det anmärkta fallet torde således Riksbanken gått fullkomligt rätt och tillbörligt tillväga.

Det yttrades vidare, att den Fullmäktige medgifna rätt att bestämma olika kreditivavgifter vid olika tillfällen skulle kunna begagnas till att gynna en eller annan kreditivtagare. Men, mine herrar, det är icke i Riksbanken det brukas att stadgade avgifter jemkas för den och den personens skull. Fullmäktige hafva af Riksdagen fått rättighet att kunna sätta kreditivavgifterna olika och de, hafva också begagnat sig af denna rätt men blott på *det* sätt, att de bestämt en lägre kreditivavgift för sådana kreditivtagare, som lemna realsäkerhet, och en högre avgift för dem, som blott ställa borgenssäkerhet. I forna dagar fans det en ekonomisk skriftställare, som mycket ifrade för inskränkandet af bruket af borgensansvarighet såsom säkerhet för kreditiv och lån. Han har naturligtvis, såsom alla författare, rätt att under tidernas lopp förbättra sina åsikter, men det synes mig som om han väl mycket hade förändrat dem, om han nu på allvar uppträder för att klandra det Fullmäktige begagnat en dem af Riksdagen lemnad rättighet just för att söka minska bruket af borgen.

Herr Wallenberg: Om den siste talaren anser mig vara den der ekonomiske skriftställaren, ber jag få säga, att jag vidhåller helt mina åsikter och att jag kämpar för dem. Jag kämpade för dem, då Riksdagen hvart tredje år beslöt nedsättning i utlåningsfonden mot borgen, och jag gör det ännu, då Riksdagen besluter att höja denna siffra.

Jag har icke sagt, att Fullmäktige hafva tillämpat en så besynnerlig bestämmelse som den att annonsera en half, trefjeddel eller en procent kreditivavgift, men jag säger och jag står vid, att en sådan uppgift i de offentliga tidningarne föranleder till misstanke på möjligheten af att Fullmäktige *kunna* begå mannmån; och jag underkänner helt och hållet den ärade talarens åsigt att man bör skilja emellan kreditivsäkerheter och taga mera betaldt, därför att säkerheten utgöres af borgen eller därför att den ene kan gifva en och den andre en annan säkerhet; ty jag vill icke gifva den rike premium, därför att han skall lemna en obligation såsom hypotek, då den mindre bemedlade nödgas bedja om sina vänners borgen för att kunna erhålla ett litet hushållskreditiv. Jag tycker att den ene kan vara lika god som den andre.

Jag har icke beklagat enskilda banken för liden förlust motsvarande en krona, men jag har ansett det öfverensstämma med god ordning, att Riksbanken *icke* utlemnade *under* viktiga guldmynt.

Öfverläggningen förklarades härmed slutad, och memorialet bifölls.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades Herr *De Mére* under fjorton dagar från och med morgondagen

Herr Grefven och Talmannen tillkännagaf, att Herr *Biesert* låtit anmäla att han vore af sjukdom hindrad att bevista dagens sammanträde.

---

På framställning af Herr Grefven och Talmannen beslöts, att de denna dag för andra gången bordlagda ärendena skulle sättas sist å föredragningslistan för nästa sammanträde.

---

Justerades två protokollsutdrag för detta sammanträde, hvar efter Kammarern åtskildes kl.  $\frac{1}{4}$  3 e. m.

In fidem

*A. von Krusenstjerna.*

---